

**КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ
«ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА В ЕКСТЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ 2-ГО КУРСУ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ № 3 та ФПЛЗСУ
НА ВЕСНЯНИЙ СЕМЕСТР 2016/17 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ**

№ п/п	Теми практичних занять	Тривалість акад.годин	Дати
1	Надзвичайні ситуації, класифікація, їх медико-санітарні наслідки	2	06.02. – 10.02.17
2	Домедична допомога в екстремальних та бойових умовах. Первинний огляд постраждалих.	2	13.02. – 17.02.17
3	Надзвичайні ситуації, пов'язані з радіаційно-небезпечними об'єктами. Основні принципи захисту персоналу та населення в осередках радіаційного забруднення.	2	20.02. – 24.02.17
4	Забезпечення захисту персоналу та населення на хімічно-небезпечних об'єктах	2	27.02. – 03.03.17
5	Кровотечі, їх види і методи їх зупинки.	2	06.03. – 10.03.17
6	Порушення прохідності дихальних шляхів. Домедична допомога.	2	13.03. – 17.03.17
7-8	Домедична допомога при найпоширеніших невідкладних станах.	4	20.03. – 31.03.17
9-10	Домедична допомога при порененнях, переломах, вивихах, розтягах.	4	03.04. – 14.04.17
11	Домедична допомога при термічних та хімічних ураженнях	2	17.04. – 21.04.17
12	Медичне сортування при виникненні масових санітарних втрат	2	24.04. – 28.04.17
13	Лікувально-евакуаційне забезпечення, етапи медичної евакуації	2	01.05. – 05.05.17
14	Поведінка людей у екстремальних ситуаціях. Бойовий стрес, ознаки, профілактика, домедична допомога	2	08.05. – 12.05.17
15	Підсумковий контроль засвоєння модулю «Домедична допомога при надзвичайних ситуаціях»	2	15.05 – 19.05.17
	ВСЬОГО	30	

Примітка: в групах студентів, у яких випадає заняття у зв'язку з державним вихідним, практичне заняття переноситься на наступний тиждень.

**ПЛАН ІНДИВІДУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
З ДИСЦИПЛІНИ «ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ
СИТУАЦІЯХ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ 2-ГО КУРСУ
МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ № 3 та ФПЛЗСУ
НА ВЕСНЯНИЙ СЕМЕСТР 2016/17 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ**

№ з/п	Тема	Кількість годин	Вид контролю
1.	Теоретична підготовка до практичних занять та опрацювання практичних навичок	24	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Індивідуальна самостійна робота студентів	4	Поточний контроль на практичних заняттях
3.	Підготовка до підсумкового модульного контролю	2	Підсумковий модульний контроль
Разом:		30	

Зав. кафедри гігієни харчування,
доцент

Н.В.Велика

Графік проведення ПМК

з дисципліни «Домедична допомога в екстремальних ситуаціях»

для студентів 2 курсу медичного факультету № 3 та ФПЛЗСУ

у весняному семестрі 2016/17 навчального року

Дата (день тижня)	Пара (години)	№ групи, факультет	Викладач	Екзаменатор
29.05.2017 р. (понеділок)	II (11.00-12.40)	9	С.В.Білоус	доц. Велика Н.В.
		11 12	Т.М.Білко Л.Б.Єльцова	ас. Алексійчук В.Д. доц. Білко Т.М.
	IV (16.20-18.00)	3	Т.М.Білко	доц. Аністратенко Т.І.
		4	С.Т. Омельчук	доц. Білко Т.М.
		5 6 10	Л.Б.Єльцова С.В.Білоус В.Д.Алексійчук	ас. Алексійчук В.Д. доц. Велика Н.В. доц. Кузьмінська О.В.
30.05.2017 р. (вівторок)	III (13.40-15.20)	7	Л.Б.Єльцова	доц. Білко Т.М.
		8	С.В.Білоус	ас. Алексійчук В.Д.
24.05.2017 р. (середа)	III (13.40-15.20)	1 вій.	Л.Б.Єльцова	доц. Велика Н.В.доц.
		2 вій.	В.Д.Алексійчук	доц. Білко Т.М.
		3 вій.	Т.М.Білко	ас. Алексійчук В.Д.
18.05.2017 р. (четвер)	II (11.00-12.40)	1	Т.М.Білко	доц. Велика Н.В.
		2	В.Д.Алексійчук	доц. Білко Т.М.
19.05.2017 р. (п'ятниця)	III (13.40-15.20)	13	С.В.Білоус	ас. Алексійчук В.Д.
		14	В.Д.Алексійчук	доц. Білко Т.М.

Зав. кафедри гігієни харчування,
доцент

Н.В.Велика

Графік КОНСУЛЬТАЦІЙ

для студентів 2, 4 курсів медичних факультетів № 3, 4 та ФПЛЗСУ; 3, 5, 6 курсів медико – психологічного факультету,
3 курсу 3 медичного факультету, 3 курсу стоматологічного факультету,
6 курсу медичного факультету № 4, інтернів на весняний семестр 2016 – 2017 н.р.

Дата	Викладач	Дата	Викладач
09.02.17	Аністратенко Т.І.	16.05.17	Білоус С.В.
14.02.17	Кузьмінська О.В.	17.05.17	Алексійчук В.Д.
23.02.17	Білко Т.М.	18.05.17	Аністратенко Т.І.
28.02.17	Білоус С.В.	23.05.17	Білко Т.М.
09.03.17	Єльцова Л.Б.	24.05.17	Єльцова Л.Б.
14.03.17	Алексійчук В.Д.	25.05.17	Кузьмінська О.В.
23.03.17	Аністратенко Т.І.	30.05.17	Алексійчук В.Д.
28.03.17	Кузьмінська О.В.	31.05.17	Аністратенко Т.І.
06.04.17	Аністратенко Т.І.	01.06.17	Білоус С.В.
11.04.17	Алексійчук В.Д.	06.06.17	Єльцова Л.Б.
13.04.17	Білко Т.М.	07.06.17	Кузьмінська О.В.
18.04.17	Білоус С.В.	08.06.17	Білоус С.В.
20.04.17	Єльцова Л.Б.	13.06.17	Білко Т.М.
25.04.17	Кузьмінська О.В.	14.06.17	Алексійчук В.Д.
27.04.17	Алексійчук В.Д.	15.06.17	Єльцова Л.Б.
03.05.17	Аністратенко Т.І.	20.06.17	Аністратенко Т.І.
04.05.17	Білко Т.М.	21.06.17	Кузьмінська О.В.
10.05.17	Єльцова Л.Б.	22.06.17	Білоус С.В.
11.05.17	Кузьмінська О.В.	23.06.17	Білко Т.М.

Консультації проводяться з 15.30 до 18.00, в аудиторії №4.

Протокол засідання кафедри №13 від 01.02.17.

Зав.кафедри
гігієни харчування,
доцент

Н.В.Велика

Графік відробок практичних занять та лекцій

для студентів 2, 4 курсів медичних факультетів № 3, 4 та ФПЛЗСУ; 3, 5, 6 курсів медико – психологічного факультету,
3 курсу 3 медичного факультету, 3 курсу стоматологічного факультету,
6 курсу медичного факультету № 4, інтернів на весняний семестр 2016 – 2017 н.р.

Дата	Викладач	Дата	Викладач
09.02.17	Аністратенко Т.І.	16.05.17	Білоус С.В.
14.02.17	Кузьмінська О.В.	17.05.17	Алексійчук В.Д.
23.02.17	Білко Т.М.	18.05.17	Аністратенко Т.І.
28.02.17	Білоус С.В.	23.05.17	Білко Т.М.
09.03.17	Єльцова Л.Б.	24.05.17	Єльцова Л.Б.
14.03.17	Алексійчук В.Д.	25.05.17	Кузьмінська О.В.
23.03.17	Аністратенко Т.І.	30.05.17	Алексійчук В.Д.
28.03.17	Кузьмінська О.В.	31.05.17	Аністратенко Т.І.
06.04.17	Аністратенко Т.І.	01.06.17	Білоус С.В.
11.04.17	Алексійчук В.Д.	06.06.17	Єльцова Л.Б.
13.04.17	Білко Т.М.	07.06.17	Кузьмінська О.В.
18.04.17	Білоус С.В.	08.06.17	Білоус С.В.
20.04.17	Єльцова Л.Б.	13.06.17	Білко Т.М.
25.04.17	Кузьмінська О.В.	14.06.17	Алексійчук В.Д.
27.04.17	Алексійчук В.Д.	15.06.17	Єльцова Л.Б.
03.05.17	Аністратенко Т.І.	20.06.17	Аністратенко Т.І.
04.05.17	Білко Т.М.	21.06.17	Кузьмінська О.В.
10.05.17	Єльцова Л.Б.	22.06.17	Білоус С.В.
11.05.17	Кузьмінська О.В.	23.06.17	Білко Т.М.

Відробки пропущених занять приймаються з 15.30 до 18.00,
в аудиторії №4.

Протокол засідання кафедри №13 від 01.02.17.

Зав.кафедри
гігієни харчування,
доцент

Н.В.Велика

«Затверджено»

Зав. кафедри гігієни харчування

доцент _____ Н.В. Велика

« ___ » _____ 2017 р.

**Регламент проведення та критерії оцінювання
підсумкового модульного контролю
з дисципліни «Домедична допомога в екстремальних ситуаціях»
для студентів 2 курсу медичного факультету № 3, 4 та ФПЛЗСУ**

Підсумковий модульний контроль (ПМК) здійснюється після завершення вивчення матеріалів дисципліни «Домедична допомога в екстремальних ситуаціях». Умовою для допуску студента до ПМК є виконання усіх видів навчальних завдань, що передбачені навчальною програмою, а саме: засвоєння усіх тем, відпрацювання пропущених практичних занять та зарахування індивідуальної самостійної роботи, за умови, що студент набрав за поточну навчальну діяльність не менше 60 балів.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні кожного модулю (залікового кредиту) – 200 в тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів (60%), за результатами модульного підсумкового контролю – 80 балів (40%).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям для кожної теми.

Оцінювання поточної навчальної діяльності:

При засвоєнні кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність студенту виставляється оцінка за 4-бальною традиційною шкалою, яка потім конвертується у бали в залежності від кількості тем у модулі.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, дорівнює 120 балів, мінімальна кількість – 60 балів.

Оцінювання індивідуальної самостійної роботи студента (СРС) залежить від обсягу матеріалу, розкриття глибини теми та індивідуального внеску в роботу, і складає не більше 8 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

Підсумковий модульний контроль триває 2 академічні години і складається з двох етапів: написання 30 тестових завдань та завдань в білеті, в якому студент вирішує ситуаційну задачу з п'яти питань. Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 50 балів. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за результатами підсумкового модульного контролю дорівнює 80 балам.

Підсумковий модульний контроль проводиться в письмово-усній формі. Відповіді на тестові завдання та за виконання ситуаційної задачі студенти подають екзаменатору в письмовому вигляді. Після перевірки викладачем виконаних письмових завдань, студенту додатково можуть бути поставлені питання для уточнення відповідей на білет. Завдання стандартизовані і спрямовані на контроль досягнення кінцевих цілей студентом під час вивчення модуля.

Ситуаційні задачі охоплюють питання відносно знань з дисципліни «Домедична допомога в екстремальних ситуаціях», теоретичні і практичні питання та знання законодавчих документів України.

Для проведення ПМК кафедрою підготовлено 30 екзаменаційних білетів та 10 варіантів тестових завдань формату А4 по 30 тестових питань.

Оцінка тестів та ситуаційних задач проводиться за системою ESTS та традиційною шкалою.

Контроль теоретичної і практичної підготовки студента

під час підсумкового модульного контролю здійснюється за наступним алгоритмом:

1. Організаційні питання. Ознайомлення студентів з алгоритмом проведення підсумкового модульного контролю – 10 хвилин.
2. Проведення тестового контролю (протягом 30 хвилин – виконання 30 тестових завдань).
3. Письмова відповідь студента на п'ять ситуаційних завдань, які він отримує в білеті, протягом 40 хвилин.
4. Підведення підсумків – 10 хвилин.

Структура навчальної дисципліни

«Домедична допомога в екстремальних ситуаціях»

Структура навчальної дисципліни	Всього	Кількість годин, з них		Навчальний рік	Вид контролю
		Аудиторні	СРС		
Разом годин	60	30	30	2	-
Кредитів ECTS	2	-	-	-	-
Модуль: Змістових модулів 2	58/2 кредитів ECTS	28	30		Поточний та підсумковий модульний контроль
Поточний контроль та ПМК	2	2	-	-	-

Примітка: 1 кредит ECTS - 30 год. Аудиторне навантаження - 50%. СРС - 50%

Структури оцінки дисципліни «Домедична допомога в екстремальних ситуаціях»

Зміст. мод. №	№ ПЗ	Вид занять	Індивідуальна самостійна робота студента	Знання (+), уміння, навички	Поточний контроль	Оцінка в балах
1	1	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	2	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	3	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	4	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	5	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	6	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	7	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	8	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
2	9	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	10	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	11	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	12	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	13	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	14	ПЗ	СРС	+	+	«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
	15	ПМК				«3»- 4; «4»- 6; «5»- 8
За поточне навчання максимальна кількість балів / мінімальна кількість балів						120/60
За ПМК максимальна кількість балів/ мінімальна кількість балів						80/50
Разом						200/110

Критерії оцінювання ПМК

Тестування:	Інтегровані завдання:
26-30 – правильних відповідей – 20 балів;	оцінка «5» – 12 балів;
21-25 – – 15 балів;	«4» – 10 балів;
16-20 – – 10 балів;	«3» – 8 балів;
10-15 – – 8 балів;	«2» – 0 балів
9 і менше – 0 балів.	

Конвертація оцінок традиційної системи у бали

Традиційна оцінка	Конвертація у бали
	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях (ПМК)
«5»	8
«4»	6
«3»	4
«2»	0

«Затверджую»

Зав. кафедрою гігієни харчування

доцент _____ Н.В.Велика

Протокол № __, від «__» _____ 2017 р.

**Перелік питань для підготовки до ПМК
з дисципліни «Домедична допомога в екстремальних ситуаціях»
для студентів 2 курсу медичних факультетів № 3, 4 та ФПЛЗСУ**

1. Законодавство України у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникнення.
2. Визначення понять «надзвичайна ситуація», «аварія», «катастрофа», «стихійне лихо».
3. Класифікація надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру за рівнями реагування та за причинами походження, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 24.03.2004р №368, та їх характеристика.
4. Класифікація надзвичайних ситуацій природного характеру.
5. Землетруси, класифікація, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
6. Повені, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
7. Селі, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
8. Зсуви, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
9. Вітри руйнівної сили (бурі, урагани, смерчі), причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
10. Природні пожежі (лісові, степові, торф'яні), характеристика, категорії та їх медико-санітарні наслідки.
11. Структура техногенних надзвичайних ситуацій.
12. Автотранспортні аварії, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
13. Аварії на залізницях, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
14. Авіаційні катастрофи, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
15. Аварії на шахтах, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки
16. Структура соціально-політичних катастроф.
17. Визначення поняття «надзвичайна ситуація військового характеру».
18. ДСМК, її центральні та територіальні рівні.
19. Поняття домедичної та екстренної медичної допомоги в екстремальних умовах мирного часу та бойових умовах.
20. Правові аспекти Закону України «Про екстренну медичну допомогу».
21. Особливості огляду місця пригоди в бойових і небойових умовах та контакту з постраждалими.
22. Первинний огляд за алгоритмом CABCD E.
23. Методика проведення серцево-легеневої реанімації.
24. Визначення рівня свідомості за шкалою APVU.
25. Характеристика аббревіатури «КОЛЕСО».
26. Засоби індивідуального медичного оснащення військовослужбовця.
27. Причини аварій на радіаційно-небезпечних об'єктах (РНО) та їх медико-санітарні наслідки.
28. Шкала МАГАТЕ з оцінки небезпеки аварій на АЕС. Ступені тяжкості гострої променевої хвороби.
29. Принципи обмеження радіаційного впливу.
30. Класифікація видів аварій на реакторах в залежності від масштабів розповсюдження радіонуклідів.
31. Заходи захисту населення при виникненні аварії на РНО.
32. Принципи обмеження радіаційного впливу.
33. Поняття про радіаційну обстановку та методи її оцінки.
34. Групи хімічно-небезпечних об'єктів та їх класифікація.
35. Токсичність СДОР для організму в залежності від фізико-хімічних властивостей.
36. Токсична концентрація СДОР в повітрі, в воді, продуктах харчування та інших середовищах.
37. Синдромологічна класифікація СДОР.
38. Осередки хімічного ураження, їх характеристика.
39. Основні принципи невідкладної допомоги при отруєннях під час хімічних аварій.

40. Основні причини смертності при надзвичайних ситуаціях та у бойових умовах. Внесок критичних кровотеч в загальний показник смертності.
41. Поняття про рани. Класифікація ран та їх ускладнень.
42. Визначення та класифікація кровотеч.
43. Алгоритм зупинки кровотечі, методика накладання джгутів.
44. Точки пальцевого притискання магістральних артеріальних судин.
45. Симптоми внутрішньої кровотечі та дії при її виявленні.
46. Визначення та класифікація травм грудної клітини.
47. Основні причини смертності при надзвичайних ситуаціях та у бойових умовах. Внесок травм грудної клітини та порушення прохідності дихальних шляхів в загальний показник смертності.
48. Причини порушення прохідності дихальних шляхів.
49. Класифікація та патогенез пневмотораксу.
50. Алгоритм оцінки дихання і відновлення прохідності дихальних шляхів.
51. Ознаки напруженого пневмотораксу.
52. Ускладнення пневмотораксу (підшкірна емфізема, зміщення органів середостіння).
53. Алгоритм надання допомоги при проникаючому пошкодженні грудної клітки.
54. Поняття зомління, втрата свідомості, кома, клінічні ознаки.
55. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при зомлінні (втраті свідомості) та комі невідомої етіології.
56. Поняття «серцевий напад», клінічні ознаки, порядок надання домедичної допомоги постраждалим при болях в серці (стенокардія, інфаркт).
57. Поняття інсульт, клінічні ознаки, порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на інсульт.
58. Поняття травми живота, клінічні ознаки, порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на пошкодження живота.
59. Поняття гостре отруєння, клінічні ознаки, порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на гостре отруєння невідомою речовиною.
60. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при утопленні.
61. Клінічні ознаки при укусах тварин та комах.
62. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при укусах тварин та комах.
63. Клінічні ознаки при ураженні електричним струмом.
64. Клінічні ознаки при ураженні блискавкою.
65. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при ураженні електричним струмом та блискавкою.
66. Домедична допомога при пораненнях, переломах та розтягах.
67. Правила іммобілізації переломів, табельні та підручні матеріали.
68. Домедична допомога при забитті, контузіїх і синдромі тривалого здавлювання.
69. Домедична допомога при термічних ураженнях.
70. Домедична допомога при хімічних ураженнях.
71. Планування евакуації населення за умов надзвичайних ситуацій природного, техногенного, соціально-політичного та військового характеру.
72. Медичне забезпечення евакуації населення за умов надзвичайних ситуацій.
73. Етапи медичної евакуації, їх характеристика.
74. Вид та обсяги домедичної допомоги постраждалим при здійсненні лікувально-евакуаційних заходів.
75. Медичне сортування, внутрішньопунктове, евакуаційно-транспортне, їх характеристика.
76. Особливості організації лікувально-евакуаційного забезпечення населення при землетрусах.
77. Особливості організації лікувально-евакуаційного забезпечення населення при повенях.
78. Особливості організації лікувально-евакуаційного забезпечення населення при пожежах.
79. Особливості організації лікувально-евакуаційного забезпечення населення при радіаційних аваріях.
80. Особливості організації лікувально-евакуаційного забезпечення населення при хімічних катастрофах.
81. Особливості організації лікувально-евакуаційного забезпечення населення при транспортних катастрофах.

82. Організація санітарно-гігієнічного та протиепідемічного забезпечення населення в осередку природних катастроф.
83. Особливості екстремальної поведінки в екстремальних ситуаціях: - стрес, його види та стадії розвитку.
84. Принципи надання допомоги постраждалих при розладах поведінки внаслідок дії екстремальної ситуації.
85. Поняття «бойовий стрес», бойова втома, її види.
86. Показники для оцінки розвитку бойового стресу.
87. Основні принципи роботи з бойовим стресом.
88. Критерії (ознаки) бойового стресу легкого ступеню.
89. Надання домедичної допомоги при бойовому стресі легкого ступеню.
90. Критерії (ознаки) бойового стресу важкого ступеню.
91. Надання домедичної допомоги при бойовому стресі важкого ступеню.
92. Класифікація перебігу стресових реакцій на бойовий стрес за часом виникнення їх проявів.
93. Профілактика бойової втоми та бойового стресу.

**Перелік практичних навичок,
якими повинні оволодіти студенти
при підготовці до підсумкового модульного контролю
з дисципліни «Домедична допомога в екстремальних ситуаціях»
(для медичних факультетів № 3, 4 та ФПЛЗСУ)**

1. Вміти користуватися основними законодавчими та нормативними документами з дисципліни.
2. Класифікувати надзвичайні ситуації за походженням та рівнем в запропонованих ситуаційних задачах.
3. Деталізувати план проведення первинного огляду постраждалих алгоритмом САВС.
4. Визначати рівень свідомості за шкалою APVU.
5. Деталізувати повний огляд постраждалого за алгоритмом СABCDE.
6. Оцінювати наслідки надзвичайної ситуації, пов'язані з радіаційно-небезпечними об'єктами, за міжнародною шкалою МАГАТЕ.
7. Вміти користуватись індивідуальними засобами захисту при надзвичайних ситуаціях, що пов'язані з радіаційно-небезпечними об'єктами.
8. Давати рекомендації щодо застосування радіопротекторних засобів.
9. Оцінювати токсичну дію СДОР на організм та робити заключення.
10. Давати рекомендації щодо захисту постраждалих при надзвичайних ситуаціях на хімічно-небезпечних об'єктах.
11. Вміти користуватися індивідуальним протихімічним пакетом (ППІ-11).
12. Володіти правилами накладання кровоспинного джгута Есмарха, турнікету типу САТ.
13. Володіти правилами накладання імпровізованого жгута, тугої пов'язки.
14. Володіти технікою притискання магістральних судин з метою зупинки зовнішньої кровотечі.
15. Вміти використовувати пакет перев'язувальний індивідуальний (ППІ).
16. Володіти правилами заповнення карти пораненого.
17. Володіти правилами зупинки кровотечі за допомогою хімічного засобу (Combst Gauze або інш.).
18. Володіти технікою проведення «Прийому Сафара».
19. Володіти правилами видалення сторонніх тіл з ротової порожнини.
20. Володіти технікою переведення пораненого в стабільне бокове положення та в стабільне положення на спині.
21. Володіти технікою відновлення стабільного дихання допомогою дихального мішку Амбу.
22. Володіти правилами накладання спеціальної оклюзійної пов'язки (типу HALO).
23. Володіти методикою та провеодити серцево-легеневу реанімацію на манекені.
24. Володіти методикою накладання здавлюючих та гемостатичних пов'язок.
25. Володіти правилами іммобілізації переломів та вимогами до евакуації на носилках.
26. Володіти методикою іммобілізації постраждалих з переломами кісток тазу.
27. Володіти методикою іммобілізації постраждалих з переломами хребта.
28. Вміти надавати постраждалому протишокове положення.
29. Володіти методикою іммобілізації шиї за допомогою шийних комірців та інших імпровізованих засобів.
30. Володіти правилами іммобілізації кінцівок за допомогою вакуумних шин.
31. Володіти правилами іммобілізації кінцівок за допомогою шини Крамера.
32. Знати склад аптечки АМЗІ (стандарт НАТО).
33. Володіти даними щодо призначення ідентифікаційного нашійного жетону військових.
34. Володіти даними щодо призначення сортувальних браслетів.
35. Характеризувати методами медико-психологічної реабілітації постраждалих з посттравматичними стресовими розладами.

**Рекомендований перелік тем
для виконання самостійної роботи студентів (СРС)**

1. Класифікації та основні причини виникнення надзвичайних ситуацій різного походження на сучасному етапі.
2. Медичні наслідки надзвичайних ситуацій природного характеру. Законодавча база України.
3. Характеристика повеней, медичні наслідки та основи надання домедичної допомоги постраждалим при повенях.
4. Характеристика землетрусів, медичні наслідки та основи надання домедичної допомоги постраждалим при землетрусах.
5. Класифікація природних пожеж, медичні наслідки та основи надання домедичної допомоги постраждалим при пожежах.
6. Характеристика смерчів, бурь, ураганів, медичні наслідки та основи надання домедичної допомоги постраждалим при смерчах, бурях, ураганах.
7. Медичні наслідки надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Законодавча база України.
8. Класифікація надзвичайних ситуацій на залізничному транспорті, медичні наслідки та основи надання домедичної допомоги постраждалим.
9. Характеристика надзвичайних ситуацій на автомобільному транспорті, медичні наслідки та основи надання домедичної допомоги постраждалим.
10. Характеристика надзвичайних ситуацій на водному транспорті, медичні наслідки та основи надання домедичної допомоги постраждалим.
11. Характеристика надзвичайних ситуацій на шахтах, медичні наслідки та основи надання домедичної допомоги постраждалим.
12. Характеристика надзвичайних ситуацій на хімічно-небезпечних об'єктах, медичні наслідки та основи надання домедичної допомоги постраждалим.
13. Характеристика надзвичайних ситуацій на радіаційно-небезпечних об'єктах, медичні наслідки та основи надання домедичної допомоги постраждалим.
14. Надзвичайні ситуації соціально-політичного характеру.
15. Особливості медичних уражень при надзвичайних ситуаціях воєнного характеру.
16. Гостра променева хвороба, класифікація та ступені тяжкості.
17. Класифікація термічних опіків, основи надання домедичної допомоги постраждалим.
18. Характеристика хімічних опіків, основи надання домедичної допомоги постраждалим.
19. Характеристика шкідливого впливу на організм фосфор-органічних сполук.
20. Характеристика шкідливого впливу на організм сірчаної кислоти.
21. Характеристика шкідливого впливу на організм хлору.
22. Характеристика шкідливого впливу на організм аміаку.
23. Характеристика шкідливого впливу на організм оксиду вуглецю.
24. Основні принципи та способи захисту населення в осередку радіоактивного забруднення, засоби індивідуального, колективного та медичного захисту.
25. Основні принципи і способи захисту населення в осередку хімічного забруднення, засоби колективного, індивідуального і медичного захисту.
26. Особливості симптоматики невідкладного стану при інфаркті та основи надання домедичної допомоги.

27. Особливості симптоматики невідкладного стану при інсульті та основи надання домедичної допомоги.
28. Особливості симптоматики невідкладного стану при отруєнні чадним газом та основи надання домедичної допомоги.
29. Особливості симптоматики невідкладного стану при отруєнні грибами та основи надання домедичної допомоги.
30. Порядок надання домедичної допомоги при укусах собак.
31. Особливості симптоматики невідкладного стану при укусах бджіл, порядок надання домедичної допомоги.
32. Особливості симптоматики невідкладного стану при ураженні електричним струмом та основи надання домедичної допомоги.
33. Характеристика сучасних вогнесумішей, дія на організм в умовах бойових дій.
34. Класифікація сучасних кровоспинних засобів.
35. Застосування сучасних кровоспинних засобів.
36. Характеристика та класифікація уражень при низькотемпературному впливі, основи надання домедичної допомоги постраждалим
37. Класифікація контузій, характерні особливості контузій в умовах бойових дій.
38. Характеристика психологічного стресу.
39. Характеристика бойового стресу.
40. Особливості розвитку та перебігу посттравматичного синдрому, види допомоги.

Зав. кафедри гігієни харчування,
доцент

Н.В.Велика

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»

на методичній нараді

кафедри гігієни харчування

Зав. кафедри,

доцент _____ Н.В. Велика

«___» _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Надзвичайні ситуації, класифікація, їх медико-санітарні наслідки. Заняття 1
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент   Т.М.Білко
                  - професор   С.Т.Омельчук

Заняття 1

«Надзвичайні ситуації, класифікація, їх медико-санітарні наслідки».

1. Актуальність теми:

Пояснювати причини виникнення, шляхи попередження та подолання наслідків надзвичайних ситуацій природного, техногенного, соціально-політичного та військового характеру. Класифікувати надзвичайні ситуації у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 р. № 368, та інших класифікацій. Характеризувати медико-санітарні наслідки при надзвичайних ситуаціях та оцінювати їх наслідки. Складати алгоритм надання першої медичної допомоги потерпілим при надзвичайних ситуаціях. Надавати рекомендації, щодо дій населення та потерпілих при попередженні, під час, та в період ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

2. Конкретні цілі:

Поглибити та закріпити знання, практичні навички та вміння студентів щодо:

- класифікації надзвичайних ситуацій за походженням та рівнем,
- встановлення рівня надзвичайної ситуації за кількістю загиблих, постраждалих та кількості осіб, що залишилися без нормальних умов життєдіяльності
- організаційні принципи відносно переліку медико-санітарних наслідків та ліквідації їх при надзвичайних ситуаціях природного, техногенного, соціально-політичного та військового характеру на державному, регіональному, місцевому рівнях та на об'єктах.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія людини	Аналізувати інформацію про топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
Медична і біологічна фізика	Володіти знаннями про фізичні основи та біофізичні механізми дії зовнішніх факторів на системи організму людини. Пояснювати фізичні основи діагностичних і фізіотерапевтичних (лікувальних) методів, що застосовуються у медичній апаратурі. Трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, що лежать в основі життєдіяльності людини.
Медична хімія	Ідентифікувати типи хімічної рівноваги для формування цілісного фізико-хімічного підходу до вивчення процесів життєдіяльності організму. Застосовувати хімічні методи кількісного та якісного аналізу. Класифікувати хімічні властивості та перетворення біонеорганічних речовин в процесі життєдіяльності організму.
Фізіологія	Аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі

4. Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
<u>Надзвичайна ситуація (НС)</u>	порушення нормальних умов життя і діяльності людей на окремій території чи об'єкті, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом або іншою небезпечною подією, в тому числі епідемією, епізоотією, пожежею, що призвела чи може призвести до неможливості проживання населення на території чи об'єкті, ведення там господарської діяльності, загибелі людей та значних матеріальних втрат.
<u>Аварія</u>	вихід із ладу, руйнування споруд, будівель, обладнання, транспортних засобів та порушення виробничого чи транспортного процесу, в наслідок чого, на об'єкті чи певній території, створюється загроза для життя та здоров'я людей.
<u>Катастрофа</u>	раптова, швидкоплинна подія викликана силами природи чи діяльністю людини, що спричинила чисельні людські втрати, завдала шкоду або загрозу здоров'ю значній кількості людей, викликала руйнування чи знищення об'єктів та інших матеріальних цінностей у значних розмірах, а також спричинила шкоду довкіллю.

<u>Стихійне лихо</u>	це явище природи, яке виникає раптово і призводить до різкого порушення нормальної діяльності населення, ураження та загибелі людей, знищення матеріальних цінностей. Стихійному лиху властиві загальні риси: великий просторовий розмах, значний вплив на навколишнє середовище, сильний психологічний вплив на людину.
<u>НС природного характеру:</u>	геологічні (зсуви, обвали, осідання та провали земної поверхні), метеорологічні (зливи, урагани, шквали, смерчі, сильні снігопади, сильний град, ожеледь), гідрологічні (морські – шторми та цунамі та інш.), (прісноводні - повені, селі, паводки, підвищення рівня ґрунтових вод та інш.), пожежі в природних екосистемах, інфекційна захворюваність людей, отруєння людей, інфекційні захворювання чи масова загибель сільськогосподарських тварин, ураження сільськогосподарських рослин хворобами та шкідниками.
<u>НС техногенного характеру:</u>	виникають, в основному, на потенційно техногенно небезпечних об'єктах. До них належать: хімічно- (з викидом сильнодіючих отруйних речовин (СДОР)) і радіаційно небезпечні об'єкти (з викидом радіаційних речовин (РР)), вибухо- і пожежонебезпечні об'єкти, гідродинамічні і очисні небезпечні об'єкти, транспортні та електроенергетичні аварії, раптове руйнування споруд.
<u>НС соціально-політичного характеру:</u>	пов'язані з виникненням різного роду соціальних конфліктів (зіткнення двох чи більше різноспрямованих сил) на підґрунті соціальної нерівності (локальні конфлікти на міжетнічній, релігійній основі), зниження матеріального достатку населення, політичних протистоянь, поділу влади, та пов'язані також з протиправними діями терористичного і антиконституційного спрямування (збройні напади, захоплення і утримання важливих державних та приватних об'єктів: захоплення заручників та замах на членів екіпажу транспортних засобів, викрадення різних видів зброї, вибухових та радіоактивних речовин, тощо).
<u>НС воєнного характеру:</u>	пов'язані з наслідками застосування зброї масового ураження або використанням великої кількості звичайної зброї, під час яких виникають ураження населення.

4.2. Теоретичні питання, які повинні засвоїти студенти для виконання цільових видів діяльності за даною темою.

1. Вкажіть класифікацію надзвичайних ситуацій за походженням.
2. Дайте визначення поняття «надзвичайна ситуація»
3. Дайте визначення поняття «аварія»
4. Дайте визначення поняття «катастрофа»
5. Дайте визначення поняття «стихійне лихо».
6. Наведіть класифікацію надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру за рівнями реагування та за причинами походження, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 24.03.2004р №368, та їх характеристику
7. Наведіть класифікацію і приклади природних надзвичайних ситуацій.
8. Землетруси, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
9. Вкажіть класифікацію землетрусів за міжнародною шкалою Ріхтера.
10. Повені, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
11. Селі, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
12. Зсуви, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
13. Вітри руйнівної сили (бурі, урагани, смерчі), причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
14. Природні пожежі, характеристика, категорії та їх медико-санітарні наслідки.
15. Структура техногенних надзвичайних ситуацій.
16. Автотранспортні аварії, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки
17. Вкажіть основні причини транспортного травматизму:
18. Аварії на залізницях, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
19. Наведіть класифікацію залізничних катастроф за кількістю постраждалих.
20. Авіаційні катастрофи, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.

21. Аварії на шахтах, причини виникнення, характеристика та їх медико-санітарні наслідки.
22. Структура соціально-політичних катастроф.
23. Дайте визначення поняття «надзвичайна ситуація військового характеру»
24. Вкажіть яка служба займається подоланням наслідків надзвичайних ситуацій.
25. Вкажіть центральні та територіальні рівні ДСМК.

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Для виконання запропонованих завдань, студенти користуються матеріалами до заняття, що подані у вигляді тексту, який включає об'єм інформації для засвоєння студентами контрольних питань та практичних навичок щодо класифікації надзвичайних ситуацій.

Ситуаційні завдання.

1. На території Чернігівської області біля села Т. відбулась лісова пожежа. Висота горіння не перевищувала 1,5 метра заввишки. Пожежа перекинулась на сільські будинки в результаті чого згоріло 2 будинки (в селі 30 будинків). Одна людина загинула, двоє госпіталізовано. Без житла залишилось 9 чоловік.

Класифікуйте надзвичайну ситуацію за походженням та рівнем, в залежності від кількості загиблих, постраждалих і кількості населення з порушенням нормальних умов життєдіяльності. Вкажіть рівень пожежі згідно класифікації пожеж. Охарактеризуйте види медичних уражень (медико-санітарні наслідки) пожеж.

2. На території Чернігівської області біля села Л. відбулась лісова пожежа. Горіли крони дерев. Пожежа перекинулась на сільські будинки в результаті чого згоріло 20 будинків (в селі 35 будинків). 7 чоловік загинуло 15 госпіталізовано. Без житла залишилось 60 чоловік.

Класифікуйте надзвичайну ситуацію за походженням та рівнем, в залежності від кількості загиблих, постраждалих і кількості населення з порушенням нормальних умов життєдіяльності. Вкажіть рівень пожежі згідно класифікації пожеж. Охарактеризуйте види медичних уражень (медико-санітарні наслідки) пожеж.

3. В результаті землетрусу, за попередніми даними встановлено, що в населеному пункті (300 тис. населення) зруйновано 60% житлових будинків, загинуло 200 чол., постраждало 500 чол.

Класифікуйте надзвичайну ситуацію за походженням та рівнем, в залежності від кількості загиблих, постраждалих і кількості населення з порушенням нормальних умов життєдіяльності. Наведіть класифікацію землетрусів за шкалою Ріхтера. Охарактеризуйте види медичних уражень (медико-санітарні наслідки) при землетрусах.

4. На залізниці відбулось зіткнення двох потягів в результаті чого з рейок зійшло 2 вагони. Госпіталізовано 5 постраждалих.

Класифікуйте надзвичайну ситуацію за походженням та рівнем. Вкажіть категорію аварії на залізниці. Охарактеризуйте види медичних уражень (медико-санітарні наслідки) аварій на залізничному транспорті.

5. На підземній шахті стався вибух метану з великими завалами породи. В зоні аварії знаходилося 25 шахтарів. Рятівники знайшли 18 загиблих та 2 постраждалих і проводять подальші пошукові роботи. Класифікуйте надзвичайну ситуацію за походженням, рівнем, в залежності від кількості загиблих та постраждалих. Вкажіть характерні чинники аварій на шахтах. Охарактеризуйте види медичних уражень (медико-санітарні наслідки) при аваріях на шахтах.

6. На відстані 4 км до аеропорту сталася авіаційна катастрофа Боїнгу-737, на борту якого було 200 пасажирів.

Класифікуйте надзвичайну ситуацію за походженням та рівнем: в залежності від кількості загиблих і постраждалих. Вкажіть характерні чинники аварій на шахтах. Охарактеризуйте види медичних уражень (медико-санітарні наслідки) при авіаційних аваріях та катастрофах.

Література:

1. Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015
2. Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015
3. Медицина катастроф: Виробниче видання/ І.В.Кочін, Г.О.Чернякова, П.І.Сидоренко: За ред. І.В. Кочіна – К.: «Здоров'я», 2008 – 724 с.
4. Військово-медична підготовка/Під редакцією Бадюка М.І.-К.: «МП Леся», 2007

5. Організація медичного забезпечення військ. Підручник для студентів вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації /За редакцією професора Паська В.В.-К.: «МП Леся»,2005
6. Воробйов О.О., Кардаш В.Е. Медицина катастроф /Навчальний посібник.-Чернівці.-2001.- стор.124-125
7. Медицина надзвичайних ситуацій. Навчальний посібник. За ред. Воробйова О.О., Кардаша В.Е. Чернівці, 2000.
8. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012
9. Медицина катастроф. Підручник. За ред. Кочіна І.В., К.: «Здоров'я», 2001.
10. Правові основи Державної служби медицини катастроф України / МОЗ України, Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф (Київ)/Під заг. ред. В.О.Волошина: Видання друге – Ужгород: Гражда, 2003
11. Москаленко В. Ф. Медико-социальные аспекты ликвидации последствий экологической катастрофы в мегаполисе - Киев.: Здоровье - 2000- 389 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»
на методичній нараді
кафедри гігієни харчування
Зав. кафедри,
доцент _____ Н.В. Велика
« ___ » _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Домедична допомога в екстремальних та бойових умовах. Первинний огляд постраждалих. Заняття 2.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент Т.М.Білко
- професор С.Т.Омельчук

Заняття 2

«Домедична допомога в екстремальних та бойових умовах. Первинний огляд постраждалих»

1. Актуальність теми:

Оволодіти методикою первинного огляду постраждалих за стандартами НАТО, в мирних та бойових умовах, з метою рятування життя постраждалих, усунення дії уражуючих факторів, попередження чи зменшення тяжких ускладнень та якнайшвидшої евакуації з осередку ураження. Визначити основні принципи оцінки стану постраждалих при надзвичайних ситуаціях техногенного, природного, соціально-політичного та військового характеру. Оволодіти навичками надання домедичної допомоги постраждалим і пораненим в бойових умовах.

2. Конкретні цілі:

Поглибити та закріпити знання, практичні навички та вміння студентів щодо первинного та вторинного огляду постраждалих при надзвичайних ситуаціях природного, техногенного, соціально-політичного та воєнного характеру за стандартами НАТО.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія людини	Аналізувати інформацію про топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
Медична і біологічна фізика	Володіти знаннями про фізичні основи та біофізичні механізми дії зовнішніх факторів на системи організму людини. Пояснювати фізичні основи діагностичних і фізіотерапевтичних (лікувальних) методів, що застосовуються у медичній апаратурі. Трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, що лежать в основі життєдіяльності людини.
Медична хімія	Ідентифікувати типи хімічної рівноваги для формування цілісного фізико-хімічного підходу до вивчення процесів життєдіяльності організму. Застосовувати хімічні методи кількісного та якісного аналізу. Класифікувати хімічні властивості та перетворення біонеорганічних речовин в процесі життєдіяльності організму.
Фізіологія	Аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі

4. Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
Склад аптечки АМЗІ (стандарт НАТО)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повітровод назофарінгеальний 2. Декомпресійна голка 3. Турнікет С.А.Т. 4. Оклюзивні наліпки 5. Бандаж ізраїльський (або ППІ) 6. Кровозупинна марля (Combat Gauze) 7. Ножиці 8. Оглядові медичні рукавиці 9. Пластир 10. Маркер 11. Гель стерильний (для повітроводу) 12. Опціонально: 6 таблеток – 2 шт. знеболюючі, протизапальні, 2 шт. – антибактеріальні, 2 шт. – жарознижуючі
Алгоритм огляду пораненого САВС	<p>С – критична кровотеча (Critical bleeding) А – прохідність дихальних шляхів (Airway) В – дихання (Breathing) С – кровообіг (Circulation)</p>
Оцінка свідомості за шкалою AVPU	<p>А – ALERT – повністю у свідомості V – VOICE – реагує на голос P – PAIN – реагує на біль U – UNRESPONSIVE – Не реагує тобто повністю без свідомості</p>

4.2. Теоретичні питання, які повинні засвоїти студенти для виконання цільових видів діяльності за даною темою

26. Поняття домедичної допомоги в екстремальних умовах мирного часу та бойових умовах.
27. Поняття «екстренна медична допомога».
28. Правові аспекти надання домедичної допомоги (закон України 2012 р.).
29. Особливості огляду місця пригоди в бойових і небойових умовах.
30. Особливості контакту з постраждалим.
31. З чого починається проведення первинного огляду.
32. Первинний огляд за алгоритмом CABCDE.
33. Методика проведення СЛР.
34. Визначення рівня свідомості за шкалою APVU.
35. Що таке «КОЛЕСО».
36. Особливості огляду та надання допомоги потерпілому в бойових і небойових умовах.
37. Засоби індивідуального медичного оснащення військовослужбовця.

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Для виконання запропонованих завдань, студенти користуються матеріалами до заняття, що подані у вигляді тексту, який включає об'єм інформації для засвоєння студентами контрольних питань та практичних навичок щодо здійснення первинного та вторинного огляду постраждалих:

Ситуаційні завдання.

1. Сталось ДТП, в якому постраждало четверо осіб, з них двоє у свідомості з легкими травмами, двоє в тяжкому стані. Складіть план первинного огляду постраждалих.
2. Під час повені в населеному пункті в Закарпатті перевернувся човен, в якому були чоловік, жінка та 10-річна дитина. Складіть план первинного огляду постраждалих.
3. В червоній зоні, під час АТО військовий кричить про необхідність надати йому допомогу. Оцініть ситуацію і можливість надання домедичної допомоги.
4. Охарактеризуйте особливості надання допомоги за алгоритмом CABCDE в червоній та жовтій зонах в бойових умовах.

Література:

1. Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015
2. Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015
3. Медицина катастроф: Виробниче видання/ І.В.Кочін, Г.О.Чернякова, П.І.Сидоренко: За ред. І.В. Кочіна – К.: «Здоров'я», 2008 – 724 с.
4. Військово-медична підготовка/Під редакцією Бадюка М.І.-К.: «МП Леся», 2007
5. Організація медичного забезпечення військ. Підручник для студентів вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації /За редакцією професора Паська В.В.-К.: «МП Леся»,2005
6. Воробйов О.О., Кардаш В.Е. Медицина катастроф /Навчальний посібник.-Чернівці.-2001.- стор.124-125
7. Медицина надзвичайних ситуацій. Навчальний посібник. За ред. Воробйова О.О., Кардаша В.Е. Чернівці, 2000.
8. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012
9. Медицина катастроф. Підручник. За ред. Кочіна І.В., К.: «Здоров'я», 2001.
10. Правові основи Державної служби медицини катастроф України / МОЗ України, Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф (Київ)/Під заг. ред. В.О.Волошина: Видання друге – Ужгород: Гражда, 2003
11. Москаленко В. Ф. Медико-социальные аспекты ликвидации последствий экологической катастрофы в мегаполисе - Киев.: Здоровье - 2000- 389 с

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»

на методичній нараді

кафедри гігієни харчування

Зав. кафедри,

доцент _____ Н.В. Велика

«__» _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Надзвичайні ситуації, пов'язані з радіаційно-небезпечними об'єктами. Основні принципи захисту персоналу та населення в осередках радіаційного забруднення. Заняття 3.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент   Т.М.Білко
                  - професор   С.Т.Омельчук
                  - асистент   Л.Б.Єльцова

Заняття 3

«Надзвичайні ситуації, пов'язані з радіаційно-небезпечними об'єктами. Основні принципи зписту персоналу та населення в осередках радіаційного забруднення».

1. Актуальність теми:

Чотири атомні електричні станції з 15 ядерними реакторами, 2 дослідних ядерних реактори та більше 8000 підприємств і організацій, що використовують у виробництві, науково-дослідній роботі та у медичній практиці радіоактивні речовини представляють у випадку аварії реальну загрозу для здоров'я та життя як працівників цих об'єктів, так і для населення, що проживає поблизу. На сьогодні у світі зареєстровано вже більше 300 радіаційних аварій з викидом радіонуклідів в навколишнє середовище.

2. Конкретні цілі:

Поглиблення і закріплення практичних навичок та вмінь студентів з питань визначення причин аварій на радіаційно-небезпечних об'єктах, їх рівнів, медико-санітарних наслідків та організації надання медичної допомоги при аваріях на ядерних об'єктах визначають мету та актуальність вивчення даної теми студентами.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія людини	Аналізувати інформацію про топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
Медична і біологічна фізика	Володіти знаннями про фізичні основи та біофізичні механізми дії зовнішніх факторів на системи організму людини. Пояснювати фізичні основи діагностичних і фізіотерапевтичних (лікувальних) методів, що застосовуються у медичній апаратурі. Трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, що лежать в основі життєдіяльності людини.
Медична хімія	Ідентифікувати типи хімічної рівноваги для формування цілісного фізико-хімічного підходу до вивчення процесів життєдіяльності організму. Застосовувати хімічні методи кількісного та якісного аналізу. Класифікувати хімічні властивості та перетворення біонеорганічних речовин в процесі життєдіяльності організму.
Фізіологія	Аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі

4.Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
Локальні аварії	при яких вихід РР обмежений межами аварійного енергоблоку або виробничими приміщеннями радіаційно небезпечних об'єктів
Місцеві аварії	при яких вихід РР обмежений спорудами АЕС та розміщеною поблизу територією
Загальні аварії	при яких РР розповсюджуються за межі АЕС
Принципи обмеження радіаційного впливу	Запобігання та обмеження впливу радіації на людей можливе на основі таких основних принципів: 1.Захист шляхом використання матеріалів. Матеріали і захисні споруди мають «коефіцієнт послаблення іонізуючого випромінювання». 2. Захист шляхом скорочення часу опромінювання. 3. Захист шляхом збільшення відстані від джерел іонізуючого випромінювання (евакуація). 4. Захист шляхом використання медикаментозних засобів (радіопротекторів)

4.2. Теоретичні питання, які повинні засвоїти студенти для виконання цільових видів діяльності за даною темою

1. Медико-санітарні наслідки аварій на радіаційних небезпечних об'єктах (РНО).
2. Причини аварій на РНО.
3. Шкала МАГАТЕ з оцінки безпеки аварій на АЕС. Гостра променева хвороба та її ступені тяжкості.
4. Види радіаційних уражень при аваріях.
5. Принципи обмеження радіаційного впливу.
6. Зони радіоактивного забруднення місцевості в залежності від рівня радіації.
7. Основні фази перебігу аварій.
8. Алгоритм оповіщення населення сигналом «Радіаційна безпека».
9. Поняття про радіаційну обстановку.
10. Методи оцінки радіаційної обстановки.
11. Оцінка радіаційної обстановки методом прогнозування.
12. Завдання та висновки з оцінки радіаційної обстановки шляхом прогнозування.
13. Оцінка радіаційної обстановки методом радіаційної розвідки.
14. Основні завдання постів радіаційного спостереження.
15. Технічні засоби радіаційної розвідки.

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Кожний студент повинен володіти наступними навичками, згідно питань, які розглядались на даному практичному занятті:

1. Користуватися міжнародною шкалою МАГАТЕ .
2. Користуватись індивідуальними засобами захисту.
3. Рекомендувати радіопротекторні засоби.

Література:

1. Медицина катастроф: Виробниче видання/ І.В.Кочін, Г.О.Чернякова, П.І.Сидоренко: За ред. І.В. Кочіна – К.: «Здоров'я», 2008 – 724 с.
2. Медицина надзвичайних ситуацій. Навчальний посібник. За ред. Воробйова О.О., Кардаша В.Е. Чернівці, 2000.
3. Медицина катастроф. Підручник. За ред. Кочіна І.В., К.: «Здоров'я», 2001.
4. Правові основи Державної служби медицини катастроф України / МОЗ України, Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф (Київ) / Під заг. ред. В.О.Волошина: Видання друге – Ужгород: Гражда, 2003.
5. Медицина катастроф. Навчальний посібник. За ред. Дубицького А.Ю. К.: «Курс», 1999
6. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкий Л.П. та ін., Медицина катастроф. Навчальний посібник. Київ., «Курс», 1999. – С. 38-40.
7. Военная радиология (Под ред. Е.В. Гемницкого и В.Г. Виноградова), Л., 1985. – С. 37-40
8. Медицинская защита от ядерного и химического оружия. Под ред. И.А. Семенова. Киев. 1987. – С. 128-135, 139-145.
9. Медицина катастроф. Підручник. В.І.Гридасов, В.М.Ковальов та ін. –Харків. Вид-во НфаУ, «Золоті сторінки». 2002.с.78-103.
10. Основи організації медичного забезпечення населення за умов надзвичайних ситуацій / Під ред. В.В. Дурдинця, В.О. Волошина – Київ.: Медикол.-1999-203 с.
11. Москаленко В. Ф. Медико-социальные аспекты ликвидации последствий экологической катастрофы в мегаполисе - Киев.: Здоровье - 2000- 389 с.
12. Медицина надзвичайних ситуацій. Навчальний посібник. За ред. Воробйова О.О., Кардаша В.Е. Чернівці, 2000. – С. 42-91.
13. Основи Законодавство України про охорону здоров'я // Голос України. – 15 грудня 1992 р. № 238.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»
на методичній нараді
кафедри гігієни харчування
Зав. кафедри,
доцент _____ Н.В. Велика
«__» _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Забезпечення захисту персоналу та населення на хімічно-небезпечних об'єктах. Заняття 4.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент   Т.М.Білко
                  - професор   С.Т.Омельчук
                  - асистент   В.Д.Алексійчук

Заняття 4

Забезпечення захисту персоналу та населення на хімічно-небезпечних об'єктах.

1. Актуальність теми:

На території України функціонує 1810 об'єктів промисловості, на яких зберігається або використовується у виробничій діяльності більше 283 тис. тон сильнодіючих отруйних речовин (СДОР), в тому числі: 9,8 тис. тон хлору, 178 тис. тон аміаку. При великих хімічних аваріях СДОР можуть потрапити в навколишнє середовище - на поверхню ґрунту, різні об'єкти, в атмосферу, що може стати причиною масових отруєнь людей.

Поглиблення і закріплення практичних навичок та вмінь студентів з питань визначення причин аварій на хімічно-небезпечних об'єктах (ХНО), ступеню їх небезпечності, медико-санітарних наслідків та організації надання медичної допомоги при аваріях на них визначають мету та актуальність вивчення даної теми студентами.

2. Конкретні цілі:

1. Пояснювати причини виникнення, шляхи попередження та подолання наслідків аварій на хімічно-небезпечних об'єктах.
2. Класифікувати аварії на хімічно-небезпечних об'єктах
3. Характеризувати медико санітарні наслідки аварій на хімічно-небезпечних об'єктах
4. Оцінювати наслідки аварій на хімічно-небезпечних об'єктах
5. Запропонувати алгоритм надання домедичної допомоги потерпілим при аваріях на хімічно-небезпечних об'єктах
6. Запропонувати алгоритм дій населення при попередженні про аварії на хімічно-небезпечних об'єктах, під час та в період ліквідації наслідків

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія людини	Аналізувати інформацію про топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
Медична і біологічна фізика	Володіти знаннями про фізичні основи та біофізичні механізми дії зовнішніх факторів на системи організму людини. Пояснювати фізичні основи діагностичних і фізіотерапевтичних (лікувальних) методів, що застосовуються у медичній апаратурі. Трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, що лежать в основі життєдіяльності людини.
Медична хімія	Ідентифікувати типи хімічної рівноваги для формування цілісного фізико-хімічного підходу до вивчення процесів життєдіяльності організму. Застосовувати хімічні методи кількісного та якісного аналізу. Класифікувати хімічні властивості та перетворення біонеорганічних речовин в процесі життєдіяльності організму.
Фізіологія	Аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі

4.Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
<u>Токсична дія СДОР на організм людини</u> визначається наступними фізико-хімічними властивостями:	агрегатним станом – (рідина, аерозоль), розчинністю у воді, жирах, швидкістю гідролізу, летністю, температурою кипіння, затвердіння, спалаху; шляхами надходження СДОР в організм – інгаляційний, через шкірний покрив та слизові оболонки, через шлунково-кишковий тракт, а також через опікові поверхні та рани. При будь-якому шляху надходження СДОР в організм людини можливі три види дії (рефлекторна, місцева та загально-резорбтивна). метеорологічними умовами – напрямок та швидкість вітру, температура повітря та ґрунту, опади, вертикальна стійкість повітря.

<p>Токсична концентрація СДОР в повітрі, в воді, продуктах харчування та інших середовищах визначається:</p>	<p>гранично допустимою концентрацією (дозою) – найбільша кількість токсичної речовини, при якій симптоми отруєння не наступають;</p> <p>пороговою концентрацією (дозою) – найменша кількість токсичної речовини, яка викликає початкові симптоми отруєння;</p> <p>середньо смертельною дозою, яка викликає загибель 50,0% уражених LD50;</p> <p>абсолютно смертельною дозою, яка приводять до загибелі 100,0% уражених.</p>
---	---

4.2. Теоретичні питання, які повинні засвоїти студенти для виконання цільових видів діяльності за даною темою

1. Характеристика осередків ураження швидкодіючими СДОР.
2. Характеристика осередків ураження СДОР сповільненої дії.
3. Принципи надання невідкладної медичної допомоги при отруєнні СДОР.
4. Алгоритм оповіщення населення сигналом «Хімічна небезпека»
5. Поняття про хімічну обстановку
6. Методи оцінки хімічної обстановки
7. Вихідні дані для оцінки хімічної обстановки методом прогнозування
8. Зони хімічного забруднення місцевості в залежності від рівня забруднення.
9. Висновки з оцінки хімічної обстановки шляхом прогнозування
10. Основні завдання постів хімічного спостереження
11. Оснащення особового складу груп хімічної розвідки

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Кожний студент повинен володіти наступними навичками, згідно питань, які розглядалися на даному практичному занятті:

Ситуаційні завдання.

Завдання № 1

Визначити ступінь небезпеки хімічно – небезпечного об'єкту, якщо відомо, що в зону хімічного забруднення при аварії на ньому може потрапити 50 тисяч населення та дати рекомендації для населення даної території.

Завдання № 2

Визначити ступінь небезпеки хімічно – небезпечного об'єкту, якщо відомо, що в зону хімічного забруднення при аварії на ньому може потрапити 120 тисяч населення та дати рекомендації для населення даної території.

Завдання № 3

Визначити ступінь небезпеки хімічно-небезпечного об'єкту, якщо відомо, що в зону хімічного забруднення при аварії на ньому може потрапити персонал даного об'єкту та дати рекомендації для населення даної території.

Завдання № 4

Визначити ступінь небезпеки хімічно – небезпечного об'єкту, якщо відомо, що в зону хімічного забруднення при аварії на ньому може потрапити 10 тисяч населення та дати рекомендації для населення даної території.

Завдання № 5

Дати характеристику осередку ураження швидкодіючими отруйними речовинами.

Завдання № 6

Дати характеристику осередку ураження отруйними речовинами сповільненої дії.

Завдання № 7

Охарактеризувати принцип надання невідкладної медичної допомоги при отруєнні «Запобігання подальшого надходження отрути в організм та прискорення виведення її з органів та тканин».

Література:

1. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкий Л.П. та ін., Медицина катастроф: Навчальний посібник. –К. : «Курс», 1999. – С. 32 –38.
2. Медицинская защита от ядерного и химического оружия. /Под ред. И.А. Семенова. –К: 1987. – С. 128-135, 139-145.
3. Медицина катастроф: Підручник. /За ред. І.В.Кочіна , -К.: «Здоров'я», 2001. – С. 37 – 47.
4. Гридасов В.І.,В.М.Ковальов В.М. та ін. Медицина катастроф. /Підручник.. –Харків: Вид-во НфаУ, «Золоті сторінки», 2002-.С.78-103.
5. Лекція з теми №2 «Надзвичайні ситуації природного, техногенного та соціально-політичного характеру, їх медичні наслідки».
6. Медицина надзвичайних ситуацій. Навчальний посібник. За ред. Воробйова О.О., Кардаша В.Е. Чернівці, 2000. – С. 30 –31, 102 – 107.
7. Основи Законодавство України про охорону здоров'я // Голос України. – 15 грудня 1992 р. № 238.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»
на методичній нараді
кафедри гігієни харчування
Зав. кафедри,
доцент _____ Н.В. Велика
«__» _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Кровотечі, їх види і методи їх зупинки. Заняття 5.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент   Т.М.Білко
                  - професор   С.Т.Омельчук
                  - асистент   В.Д.Алексійчук

Заняття 5

«Кровотечі, їх види і методи їх зупинки»

1. Актуальність теми:

Оскільки, основними причинами смерті у 80-90% поранених стали масивна крововтрата та гіповолемічний шок, тому, правильна оцінка кровотечі і вчасне надання домедичної допомоги є дуже важливим для збереження життя постраждалим в екстремальних ситуаціях та пораненим учасникам збройних конфліктів.

2. Конкретні цілі:

Поглибити та закріпити знання, практичні навички та вміння студентів щодо надання домедичної допомоги постраждалим при кровотечах під час надзвичайних ситуаціях природного, техногенного, соціально-політичного та воєнного характеру за стандартами НАТО.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія	Володіти знаннями анатомії та фізіології людини та будови серцево-судинної системи, особливо, магістральних судин.

4.Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
Склад аптечки АМЗІ (стандарт НАТО)	13. Повітровод назофарінгеальний 14. Декомпресійна голка 15. Турнікет С.А.Т. 16. Оклюзивні наліпки 17. Бандаж ізраїльський (або ППІ) 18. Кровозупинна марля (Combat Gauze) 19. Ножиці 20. Оглядові медичні рукавиці 21. Пластир 22. Маркер 23. Гель стерильний (для повітроводу) 24. Опціонально: 6 таблеток – 2 шт. знеболюючі, протизапальні, 2 шт. – антибактеріальні, 2 шт. – жарознижуючі
Алгоритм огляду пораненого САВС	С – критична кровотеча (Critical bleeding) А – прохідність дихальних шляхів (Airway) В – дихання (Breathing) С – кровообіг (Circulation)
Оцінка свідомості за шкалою AVPU	А – ALERT – повністю у свідомості V – VOICE – реагує на голос P – PAIN – реагує на біль U – UNRESPONSIVE – Не реагує тобто повністю без свідомості
Кровотеча це	виливання крові через пошкоджену судину.
Кровотечі	Зовнішні, Внутрішні Травматичні, Нетравматичні Артеріальна, Венозна, Капілярна, Паренхіматозна
Критична кровотеча	Будь-яка кровотеча, яка загрожує життю пораненого, призводить до швидкої втрати крові.
Ознаки критичної кровотечі	1. Ампутація кінцівки 2. Струмінь (фонтан) крові 3. Пляма крові на одязі діаметром 20 і більше см.

Артеріальна кровотеча	Ознаки артеріальної кровотечі: кров яскраво-червоного кольору, витікає пульсуючим струменем, поштовхами, одночасно із поштовхами серця. Притискання артерії вище місця пошкодження зупиняє кровотечу
Венозна кровотеча	При венозній кровотечі кров темніша, витікає безперервно, явного струменя не спостерігається. При піднятті кінцівки догори кровотеча зменшується або зупиняється
Капілярна кровотеча	Капілярна кровотеча виникає внаслідок пошкодження дрібних судин шкіри, підшкірної клітковини і м'язів. У цьому випадку кровоточить уся ранова поверхня. Колір темно-червоний. Ця кровотеча виявляється небезпечною при захворюваннях, які супроводжуються зниженням здатності крові згортатися
Ознаки внутрішньої кровотечі	Блідість шкірних покривів Спрага Частий пульс слабого наповнення Низький систолічний і пульсовий тиск
Методи тимчасової зупинки кровотечі	1. Пальцеве притискання 2. Максимальне згинання кінцівки 3. Накладання стискаючої пов'язки 4. Накладання джгута (турнікету)
Кровоспинний джгут (турнікет) (Combat Application Tourniquet, CAT)	представляє собою стрічку на липучці і брашпиль, який складається із затискаючої скоби, кріплячої стрічки і пластикової палички. Накладання даного джгута можливо як однією, так і двома руками. Особливість конструкції дозволяє однаково ефективно зупинити артеріальну кровотечу як на руці, так і на нозі.
Ознаки правильного накладання джгута	1. кровотеча з рани припиняється, 2. кінцівка стає блідою та холодною, 3. пульс нижче накладання джгута не визначається
Карта пораненого містить наступні дані	1. Механізм поранення, час (кульове, осколкове) 2. Локалізація поранення (час накладання джгутів) 3. Дихальні шляхи (відкриті чи закриті) 4. Дихання за хвилину 5. Пульс за хвилину 6. Оцінка притомності за шкалою APVU 7. Дані про проведену терапію (засіб, час)

4.2. Теоретичні питання до заняття

1. Дати визначення поняття «рана», «кровотеча».
2. Вкажіть склад аптечки АМЗІ.
3. Назвіть основні причини смертності при надзвичайних ситуаціях та у бойових умовах. Внесок критичних кровотеч в загальний показник смертності.
4. Первинний огляд постраждалого за алгоритмом САВС.
5. Визначення стану непритомності за шкалою AVPU.
6. Дайте визначення та наведіть класифікації кровотеч.
7. Вкажіть симптоми внутрішньої кровотечі та дії при її виявленні.
8. Види джгутів.
9. Визначте алгоритм зупинки кровотечі.
10. Вимоги до накладання джгутів.
11. В яких місцях забороняється накладання джгутів.
12. Недоліки використання джгута Есмарха.
13. Назвіть точки пальцевого притискання магістральних артеріальних судин.
14. Використання джгута в секторі обстрілу.
15. Підручні засоби зупинки кровотечі.
16. Перерахувати ознаки правильно накладеного джгута.

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Для виконання запропонованих завдань, студенти користуються матеріалами до заняття, що подані у вигляді тексту, який включає об'єм інформації для засвоєння студентами контрольних питань та практичних навичок з алгоритм надання допомоги при кровотечах:

- правила накладання кровоспинного джгута Есмарха, турнікету типу С.А.Т.,
- правила накладання імпровізованого жгута, тугої пов'язки;
- техніку і місця притискання магістральних судин з метою зупинки зовнішньої кровотечі.
- правила зупинки кровотечі за допомогою хімічного засобу (Combst Gauze або інш.).
- правила проведення тампонування рани.
- вміння використовувати пакет перев'язувальний індивідуальний (ППІ)
- правила заповнення карти пораненого.

Література

1. Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
2. Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
3. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкий Л.П. Медицина катастроф/Навчальний посібник. Київ: Курс, 1999.-стор. 196-315.
4. Військово-медична підготовка/Під редакцією Бадюка М.І.-К.: «МП Леся», 2007,-с.118-121.
5. Організація медичного забезпечення військ. Підручник для студентів вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації /За редакцією професора Паська В.В.-К.: «МП Леся»,2005.-стор.128-131.
6. Воробйов О.О., Кардаш В.Е. Медицина катастроф /Навчальний посібник.-Чернівці.-2001.-стор.124-125.
7. Медицина катастроф /Учебное пособие/ Под редакцией профессора Рябочкина В.М., профессора Назаренко Г.М.-М.: «ИНИ Лтд», 1996.-стор.105-207.
8. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – стор.166-171.
9. Медицина катастроф/За редакцією Кочіна І.В.-К.: «Здоров'я», 2001,-с.114-116.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»

на методичній нараді

кафедри гігієни харчування

Зав. кафедри,

доцент _____ Н.В. Велика

«__» _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Порушення прохідності дихальних шляхів. Домедична допомога. Заняття 6.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент
- професор

Т.М.Білко
С.Т.Омельчук

Заняття 6

«Порушення прохідності дихальних шляхів. Домедична допомога»

1. Актуальність теми.

Після завершення огляду постраждалого за алгоритмом НАТО С – критична кровотеча (Critical bleeding) та зупинки критичної кровотечі (при її наявності) не менш важливим є огляд постраждалого за етапами алгоритму А – прохідність дихальних шляхів (Airway) з метою відновлення прохідності дихальних шляхів та В – дихання (Breathing) для перевірки характеру дихання, з метою його забезпечення.

2. Конкретні цілі:

Зміст теми заняття подано у вигляді тексту, який включає об'єм інформації яку повинен засвоїти студент.

В результаті вивчення теми студент повинен:

- засвоїти алгоритми оцінки дихання і відновлення прохідності дихальних шляхів;
- засвоїти алгоритми забезпечення дихання;
- визначати наявність дихання у пораненого;
- відкривати дихальні шляхи пораненого методом Сафара та методом запрокидування голови;
- застосовувати орофарингеальний та назофарингеальний повітроводи;
- вміти переводити пораненого у стабільне бокове положення;
- вміти надавати домедичну допомогу при порушенні прохідності дихальних шляхів за допомогою мішка Амбу;
- надавати допомогу при травмах грудної клітки, зокрема при пневмотораксі (відкритому, закритому і напруженому);
- накладати оклюзивну пов'язку при проникаючих пораненнях грудної клітки;
- засвоїти алгоритм виконання декомпресії при напруженому пневмотораксі;
- мати уяву про конікотомію.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія	Володіти знаннями анатомії та фізіології людини та будови серцево-судинної системи, особливо, магістральних судин.

4. Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
Основні причини порушення прохідності дихальних шляхів	1. Западання кореня язика 2. Блювотні маси і кров 3. Інородні тіла.
Відкриття дихальних шляхів (прийом Сафара)	Закидання голови постраждалого та видвигання нижньої щелепи вперед для забезпечення прохідності дихальних шляхів.
Повітровод орофарингеальний	Повітровод орофарингеальний являє собою пластикову порожню косо зрізану трубку яка вводиться у ротову порожнину постраждалого для відновлення прохідності дихальних шляхів.
Повітровод назофарингеальний	Повітровод назофарингеальний являє собою пластикову порожню косо зрізану трубку яка вводиться у ніздрю постраждалого для відновлення прохідності дихальних шляхів.
Неефективне дихання	Дихання при якому частота дихальних рухів за хвилину становить від 0 до 10 та від 30 і більше. При цьому не відбувається газообмін у легенях.
Стабільне бокове	Переведення постраждалого в положення на боку з метою відновлення

положення	прохідності дихальних шляхів, попередження аспірації блювотних мас, крові, інородних тіл. У цьому положенні постраждалий може знаходитись тривалий час до тих пір, коли буде можлива евакуація.
Пневмоторакс	Скупчення повітря у плевральній порожнині і підвищення тиску у ній, що спричиняє дихальну недостатність і загрожує життю постраждалого внаслідок зміщення органів середостіння.
За причинами пневмоторакс поділяється на:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Травматичний 2. Спонтанний (виникає спонтанно) 3. Терапевтичний (використовується для лікування туберкульозу) 4. Ятрогенний (як ускладнення після лікарських маніпуляцій – пункція плеври, відео торакоскопія та ін..)
За механізмом виникнення пневмоторакс поділяється на:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Закритий 2. Відкритий 3. Клапанний (напружений)
Причини виникнення пневмотораксу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проникаюче поранення грудної клітки (вогнепальне, ножове) 2. Тупа травма грудної клітки яка спричинює розрив легені 3. Травма легеневої паренхіми уламками ребер 4. Спонтанний розрив легених бул, кіст і каверн у плевральну порожнину (спонтанний пневмоторакс) 5. Ятрогенні причини (пункція і дренажування плевральної порожнини, катетеризація підключичної вени.)
Відкритий пневмоторакс	Стан, при якому плевральна порожнина вільно сполучається з атмосферою. Виникає при великих травматичних отворах у грудній стінці.
Перша допомога при відкритому пневмотораксі	Відкритий пневмоторакс необхідно перевести в закритий, використовуючи оклюзійну пов'язку-наліпку (входить до складу АМЗІ), якою закривають рану/рани у грудній стінці. Якщо після цього виникають ознаки напруженого пневмотораксу негайно виконують голкову декомпресію Примітка: Тампонувати рани грудної клітки НЕ МОЖНА!
Оклюзійна пов'язка (типу HALO)	Плівка, яка з одного боку має надзвичайно липкий адгезивний шар. Використовується для заклеювання раневих отворів у грудній стінці. В комплект АМЗІ входить 2 комплекти таких наліпок.
Закритий пневмоторакс	Стан, при якому повітря одноразово потрапляє у плевральну порожнину, після чого дефект у плеврі закривається.
Перша допомога при закритому пневмотораксі	Якщо немає ознак напруженого пневмотораксу закривають рану оклюзійною наліпкою. Невеликі об'єми повітря, що потрапили у плевральну порожнину розсмоктуються самостійно. Якщо після накладання оклюзивної наліпки виникають ознаки напруженого пневмотораксу – негайна голкова декомпресія
Напружений (клапанний) пневмоторакс	Стан, при якому через дефект у плеврі під час дихання повітря нагнітається у плевральну порожнину (на вдиху поступає у плевральну порожнину а на видиху - не виходить завдяки клапанному механізму)
Симптоми напруженого пневмотораксу	<ol style="list-style-type: none"> 1. наявне поранення грудної клітки або закрита травма (удар); 2. наростаюче утруднене дихання з примусовим видихом; 3. частота дихання – 30 за хв. або більше; 4. асиметрія грудної клітки під час дихання, поранена сторона розширена та не дихає; 5. ціаноз (посиніння) носогубного трикутника; 6. наповнення вен шиї; 7. зміщення трахеї у здоровий бік; 8. вимушено сидяча поза пораненого (якщо у свідомості). 9. гіпотонія У ЦИХ ВИПАДКАХ ПОКАЗАНА НЕГАЙНА ГОЛКОВА ДЕКОМПРЕСІЯ!
Стан, який загрожує	Швидке зміщення серця і магістральних судин середостіння з

життю пораненого при напруженому пневмотораксі	послідуючою зупинкою серця. Смерть настає протягом 15 хв. На надання допомоги є лише 15 хвилин!
Перша допомога при напруженому пневмотораксі	НЕГАЙНА ГОЛКОВА ДЕКОМПРЕСІЯ
Декомпресійна голка	Інструмент для проведення декомпресії при напруженому пневмотораксі. Являє собою полу гостру голку, яка служить провідником для катетеру.
Місця проведення декомпресії	1. II – III-те міжребер'я по середньо-ключичній лінії строго по верхньому краю ребра 2. V-те VI-те міжребер'я по середньо-пахвовій лінії строго по верхньому краю ребра
Конікотомія	Хірургічна операція, яка полягає у розсіченні мембрани між щитоподібним і перснеподібним хрящами з наступним введенням повітровою у гортань. У зв'язку із відносною простотою може виконуватись у польових умовах.
Показання для конікотомії:	Усі випадки, коли неможливо забезпечити прохідність дихальних шляхів іншими способами (набряк гортані, інородці тіла гортані, важкі травми обличчя, опіки обличчя та верхніх дихальних шляхів)

4.2. Теоретичні питання до заняття

1. Визначення та класифікація травм грудної клітки.
2. Основні причини смертності при надзвичайних ситуаціях та у бойових умовах. Внесок травм грудної клітки та порушення прохідності дихальних шляхів в загальний показник смертності.
3. Причини порушення прохідності дихальних шляхів.
4. Класифікація та патогенез пневмотораксу.
5. Поняття про неефективне дихання.
6. Методика визначення наявності чи відсутності дихання у потерпілого.
7. Алгоритм оцінки дихання і відновлення прохідності дихальних шляхів.
8. Ознаки напруженого пневмотораксу.
9. Ускладнення пневмотораксу (підшкірна емфізема, зміщення органів середостіння).
10. Алгоритм надання допомоги при проникаючому пошкодженні грудної клітки.
11. Алгоритм виконання декомпресії при напруженому пневмотораксі.

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Задача 1. При огляді постраждалого (сектор укриття) виявлено проникаюче осколкове поранення грудної клітки у ділянці правої пахвової ділянки. Потерпілий знаходиться у свідомості, доступний контакту, скаржиться на задишку що наростає та на невивстачання повітря. Дихання часте – 35 за хвилину. Шкіра обличчя ціанотична (синюшна). На шії визначається зміщення трахеї вліво, розширення яремних вен. При огляді грудної клітки – ліва половина асиметрична, не приймає участі в акті дихання, міжреберні проміжки згладжені.

1. Встановити діагноз
2. Яке ускладнення загрожує життю пораненого?
3. Яку допомогу треба надати пораненому у секторі укриття?
4. Які засоби з аптечки АМЗІ будуть необхідні санінструктору.
5. Види пневмотораксу.

Задача 2. Під час обстрілу поранено бійця-гранатометника. При огляді санітарний інструктор роти виявив критичну артеріальну кровотечу викликану осколковим пораненням у ділянку лівого стегна. Поранений знаходиться на спині без свідомості, під час дихання видає булькаючі звуки, частота дихання 2 рази за 15 секунд. Пульс на сонній артерії визначається.

1. Який критичний стан загрожує життю пораненого?
2. Яку першу допомогу необхідно надати у секторі обстрілу?
3. Яку першу допомогу необхідно надати у секторі укриття?
4. Які засоби з аптечки АМЗІ будуть необхідні санінструктору?

5. Дайте визначення неефективного дихання.

Задача 3. У наслідок ДТП водій військового транспортного засобу отримав тупу травму грудної клітки ударившись об кермо. Водій у свідомості, скаржиться на інтенсивну біль у лівій половині грудної клітки, сильну задишку, що наростає, відчуття нехватки повітря, болісний кашель. Постраждалий сидить на землі упершись руками в її поверхню. При огляді ділянки грудної клітки виявлена її асиметрія, на передній поверхні - синці, поранень не виявлено. Лице синюшне, виявляється наповнення шийних вен.

1. Встановити діагноз
2. Який стан загрожує життю постраждалого.
3. Яку першу допомогу необхідно надати потерпілому.
4. Які засоби зі складу АМЗІ будуть необхідні для надання допомоги.
5. Назвіть основні причини виникнення пневмотораксу.

Література

1. Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
2. Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
3. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкий Л.П. Медицина катастроф/Навчальний посібник. Київ: Курс, 1999.-стор. 196-315.
4. Військово-медична підготовка/Під редакцією Бадюка М.І.-К.: «МП Леся», 2007,-с.118-121.
5. Організація медичного забезпечення військ. Підручник для студентів вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації /За редакцією професора Паська В.В.-К.: «МП Леся»,2005.-стор.128-131.
6. Воробйов О.О., Кардаш В.Е. Медицина катастроф /Навчальний посібник.-Чернівці.-2001.-стор.124-125.
7. Медицина катастроф /Учебное пособие/ Под редакцией профессора Рябочкина В.М., профессора Назаренко Г.М.-М.: «ИНИ Лтд», 1996.-стор.105-207.
8. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – стор.166-171.
9. Медицина катастроф/За редакцією Кочіна І.В.-К.: «Здоров'я», 2001,-с.114-116.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»

на методичній нараді
кафедри гігієни харчування
Зав. кафедри,

доцент _____ Н.В. Велика
«__» _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Домедична допомога при найпоширеніших невідкладних станах. Заняття 7.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент
- професор

Т.М.Білко
С.Т.Омельчук

Заняття 7

«Домедична допомога при найпоширеніших невідкладних станах»

1. Актуальність теми:

Своєчасне та правильне надання домедичної допомоги при невідкладних станах є запорукою збереження життя постраждалих, а в подальшому сприяє якнайшвидшій реабілітації та відновленню їх працездатності.

Якість надання домедичної допомоги залежить від умов обстановки, що склалася внаслідок надзвичайної ситуації, кваліфікації осіб, які її надають, забезпечення індивідуальними медичними засобами для проведення необхідних медичних заходів, кількості постраждалих, які потребують допомоги, та тяжкості їх ураження.

2. Конкретні цілі:

Поглибити та закріпити знання, практичні навички та вміння студентів щодо надання домедичної допомоги постраждалим при екстремальних ситуаціях при найпоширеніших невідкладних станах, а саме: при зомлінні, втраті свідомості, комі невідомої етіології, судомах (епілепсії), при болях в серці (стенокардія, інфаркт), при раптовій зупинці серця, при підозрі на інсульт, при підозрі на пошкодження живота

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія людини	Аналізувати інформацію про топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
Медична і біологічна фізика	Володіти знаннями про фізичні основи та біофізичні механізми дії зовнішніх факторів на системи організму людини. Пояснювати фізичні основи діагностичних і фізіотерапевтичних (лікувальних) методів, що застосовуються у медичній апаратурі. Трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, що лежать в основі життєдіяльності людини.
Медична хімія	Ідентифікувати типи хімічної рівноваги для формування цілісного фізико-хімічного підходу до вивчення процесів життєдіяльності організму. Застосовувати хімічні методи кількісного та якісного аналізу. Класифікувати хімічні властивості та перетворення біонеорганічних речовин в процесі життєдіяльності організму.
Фізіологія	Аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі

4. Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
Домедична допомога	Невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини: <ul style="list-style-type: none"> - дотримання чіткого певного порядку огляду постраждалого та оцінка навколишнього оточення місця події; - припинення дії травмуючих чинників, які викликали екстремальну ситуацію; - максимально швидко, обережне видалення постраждалого (при необхідності) з несприятливих умов місця події; - надання домедичної допомоги; - евакуація постраждалого транспортом екстренної (швидкої) медичної допомоги; - евакуація постраждалого під час бойових дій шляхом переміщення в жовту та зелену зони.

Алгоритм огляду пораненого САВС	С - критична кровотеча (Critical bleeding) А – прохідність дихальних шляхів (Airway) В – дихання (Breathing) С – кровообіг (Circulation)
Алгоритм огляду пораненого КОЛЕСО	К – КРОВОТЕЧІ небезпечні О – ОГЛЯД ДИХАЛЬНИХ шляхів Л – ЛЕГЕНІ Е – ЕФЕКТИВНІСТЬ дихання С – СЕРЦЕ (пульс на магістральних судинах) О – ОГЛЯД ВСЬОГО ТІЛА з голови до ніг + оцінка свідомості + Обігрів
Оцінка свідомості за шкалою AVPU	А – ALERT – повністю у свідомості V – VOICE – реагує на голос P – PAIN – реагує на біль U – UNRESPONSIVE – Не реагує тобто повністю без свідомості
Карта пораненого містить наступні дані	1. Механізм поранення, час (кульове, осколкове) 2. Локалізація поранення (час накладання джгутів) 3. Дихальні шляхи (відкриті чи закриті) 4. Дихання за хвилину 5. Пульс за хвилину 6. Оцінка притомності за шкалою APVU 7. Дані про проведену терапію (засіб, час)

4.2. Теоретичні питання до заняття

1. Поняття зомління, втрата свідомості, кома, клінічні ознаки.
2. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при зомлінні (втраті свідомості) та комі невідомої етіології.
3. Поняття судоми (епілепсія).
4. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при судамах (епілепсії).
5. Поняття «серцевий напад», клінічні ознаки.
6. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при болях в серці (стенокардія, інфаркт).
7. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при раптовій зупинці серця.
8. Техніка серцево-легеневої реанімації.
9. Поняття інсульт, клінічні ознаки.
10. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на інсульт.
11. Поняття травми живота, клінічні ознаки.
12. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на пошкодження живота та «гострому животі».

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Кожний студент повинен володіти наступними навичками, згідно питань, які розглядались на даному практичному занятті:

4. Оцінювати реакцію постраждалого на подразники.
5. Демонструвати спосіб перевертання постраждалого в бокове стабільне положення (розміщення постраждалого).
6. Перевіряти наявність дихання у постраждалого.
7. Демонструвати техніку відкриття дихальних шляхів постраждалого.
8. Проводити легеневу та кардіореанімацію на фантомі

Література

1. Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
2. Домедична допомога (алгоритми, маніпуляції): Методичний посібник/ В.О.Крилюк та ін. – К.: НВП «Інтерсервіс», 2014. – 84 с.
3. Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
4. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкий Л.П. Медицина катастроф/Навчальний посібник. Київ: Курс, 1999.-стор. 196-315.
5. Військово-медична підготовка/Під редакцією Бадюка М.І.-К.: «МП Леся», 2007,-с.118-121.
6. Організація медичного забезпечення військ. Підручник для студентів вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації /За редакцією професора Паська В.В.-К.: «МП Леся»,2005.-стор.128-131.
7. Воробйов О.О., Кардаш В.Е. Медицина катастроф /Навчальний посібник.-Чернівці.-2001.-стор.124-125.
8. Медицина катастроф /Учебное пособие/ Под редакцией профессора Рябочкина В.М., профессора Назаренко Г.М.-М.: «ИНИ Лтд», 1996.-стор.105-207.
9. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – стор.166-171.
10. Медицина катастроф: виробниче видання/І.В.Кочін, Г.О.Черняков, П.І.Сидоренко,: За ред.. І.В.Кочіна – К:Здоров'я, 2008 – с.435-444

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»

на методичній нараді

кафедри гігієни харчування

Зав. кафедри,

доцент _____ Н.В. Велика

«__» _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Домедична допомога при найпоширеніших невідкладних станах. Заняття 8.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент
- професор

Т.М.Білко
С.Т.Омельчук

Заняття 8

«Домедична допомога при найпоширеніших невідкладних станах»

1. Актуальність теми:

Своєчасне та правильне надання домедичної допомоги при невідкладних станах є запорукою збереження життя постраждалих, а в подальшому сприяє якнайшвидшій реабілітації та відновленню їх працездатності.

Якість надання домедичної допомоги залежить від умов обстановки, що склалася внаслідок надзвичайної ситуації, кваліфікації осіб, які її надають, забезпечення індивідуальними медичними засобами для проведення необхідних медичних заходів, кількості постраждалих, які потребують допомоги, та тяжкості їх ураження.

2. Конкретні цілі:

Поглибити та закріпити знання, практичні навички та вміння студентів щодо надання домедичної допомоги постраждалим при екстремальних ситуаціях при найпоширеніших невідкладних станах, а саме: при отруєннях невідомою речовиною та невідомим газом, укусах комах, собак, отруйних змій, допомога на воді, при ураженні електричним струмом та блискавкою.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія людини	Аналізувати інформацію про топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
Медична і біологічна фізика	Володіти знаннями про фізичні основи та біофізичні механізми дії зовнішніх факторів на системи організму людини. Пояснювати фізичні основи діагностичних і фізіотерапевтичних (лікувальних) методів, що застосовуються у медичній апаратурі. Трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, що лежать в основі життєдіяльності людини.
Медична хімія	Ідентифікувати типи хімічної рівноваги для формування цілісного фізико-хімічного підходу до вивчення процесів життєдіяльності організму. Застосовувати хімічні методи кількісного та якісного аналізу. Класифікувати хімічні властивості та перетворення біонеорганічних речовин в процесі життєдіяльності організму.
Фізіологія	Аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі

4. Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
Домедична допомога	Невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини: <ul style="list-style-type: none"> - дотримання чіткого певного порядку огляду постраждалого та оцінка навколишнього оточення місця події; - припинення дії травмуючих чинників, які викликали екстремальну ситуацію; - максимально швидко, обережне видалення постраждалого (при необхідності) з несприятливих умов місця події; - надання домедичної допомоги; - евакуація постраждалого транспортом екстренної (швидкої) медичної допомоги; - евакуація постраждалого під час бойових дій шляхом переміщення в жовту та зелену зони.
Алгоритм огляду пораненого	С - критична кровотеча (Critical bleeding) А – прохідність дихальних шляхів (Airway)

САВС	В – дихання (Breathing) С – кровообіг (Circulation)
Алгоритм огляду пораненого КОЛЕСО	К – КРОВОТЕЧІ небезпечні О – ОГЛЯД ДИХАЛЬНИХ шляхів Л – ЛЕГЕНІ Е – ЕФЕКТИВНІСТЬ дихання С – СЕРЦЕ (пульс на магістральних судинах) О – ОГЛЯД ВСЬОГО ТІЛА з голови до ніг + оцінка свідомості + Обігрів
Оцінка свідомості за шкалою AVPU	А – ALERT – повністю у свідомості V – VOICE – реагує на голос P – PAIN – реагує на біль U – UNRESPONSIVE – Не реагує тобто повністю без свідомості

4.2. Теоретичні питання до заняття

1. Поняття гостре отруєння.
2. Симптоми отруєння.
3. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на гостре отруєння невідомою речовиною.
4. Симптоми отруєння чадним газом.
5. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на гостре отруєння невідомим газом (чадним газом).
6. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при укусах тварин.
7. Типи реакцій при укусах комах.
8. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при укусах комах.
9. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при укусах отруйних змій.
10. Види утоплення.
11. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при утопленні.
12. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при ураженні електричним струмом та блискавкою.

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Кожний студент повинен володіти наступними навичками, згідно питань, які розглядалися на даному практичному занятті:

1. Оцінювати реакцію постраждалого на подразники.
2. Демонструвати спосіб перевертання постраждалого в бокове стабільне положення (розміщення постраждалого).
3. Перевіряти наявність дихання у постраждалого.
4. Демонструвати техніку відкриття дихальних шляхів постраждалого.
5. Проводити легеневу та кардіореанімацію на фантомі

Література

1. Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
2. Домедична допомога (алгоритми, маніпуляції): Методичний посібник/ В.О.Крилюк та ін. – К.: НВП «Інтерсервіс», 2014. – 84 с.
3. Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
4. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкий Л.П. Медицина катастроф/Навчальний посібник. Київ: Курс, 1999.-стор. 196-315.
5. Організація медичного забезпечення військ. Підручник для студентів вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації /За редакцією професора Паська В.В.-К.: «МП Леся»,2005.-стор.128-131.
6. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – стор.166-171.
7. Медицина катастроф: виробниче видання/І.В.Кочін, Г.О.Черняков, П.І.Сидоренко,,: За ред.. І.В.Кочіна – К:Здоров'я, 2008 – с.435-444

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»
на методичній нараді
кафедри гігієни харчування
Зав. кафедри,
доцент _____ Н.В. Велика
«__» _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Домедична допомога при пораненнях, переломах, вивихах, розтягах. Заняття 9.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент   Т.М.Білко
                  - професор   С.Т.Омельчук

Заняття 9

Домедична допомога при пораненнях, переломах, вивихах, розтягах.

1. Актуальність теми:

Своєчасне та правильне надання домедичної допомоги при різноманітних пораненнях в мирний час та в бойових умовах є запорукою збереження життя постраждалих, а в подальшому сприяє якнайшвидшій реабілітації та відновленню їх працездатності.

Якість надання домедичної допомоги залежить від умов обстановки, що склалася внаслідок надзвичайної ситуації, кваліфікації осіб, які її надають, забезпечення індивідуальними медичними засобами для проведення необхідних медичних заходів, кількості постраждалих, які потребують допомоги, та тяжкості їх ураження.

2. Конкретні цілі:

Поглибити та закріпити знання, практичні навички та вміння студентів щодо надання домедичної допомоги постраждалим при екстремальних ситуаціях при пораненнях.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія людини	Аналізувати інформацію про топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
Медична і біологічна фізика	Володіти знаннями про фізичні основи та біофізичні механізми дії зовнішніх факторів на системи організму людини. Пояснювати фізичні основи діагностичних і фізіотерапевтичних (лікувальних) методів, що застосовуються у медичній апаратурі. Трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, що лежать в основі життєдіяльності людини.
Медична хімія	Ідентифікувати типи хімічної рівноваги для формування цілісного фізико-хімічного підходу до вивчення процесів життєдіяльності організму. Застосовувати хімічні методи кількісного та якісного аналізу. Класифікувати хімічні властивості та перетворення біонеорганічних речовин в процесі життєдіяльності організму.
Фізіологія	Аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі

4. Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
Домедична допомога	Невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини: <ul style="list-style-type: none"> - дотримання чіткого певного порядку огляду постраждалого та оцінка навколишнього оточення місця події; - припинення дії травмуючих чинників, які викликали екстремальну ситуацію; - максимально швидке, обережне видалення постраждалого (при необхідності) з несприятливих умов місця події; - надання домедичної допомоги; - евакуація постраждалого транспортом екстренної (швидкої) медичної допомоги; - евакуація постраждалого під час бойових дій шляхом переміщення в жовту та зелену зони.
Алгоритм огляду пораненого САВС	С - критична кровотеча (Critical bleeding) А – прохідність дихальних шляхів (Airway) В – дихання (Breathing) С – кровообіг (Circulation)

Алгоритм огляду пораненого КОЛЕСО	К – КРОВОТЕЧІ небезпечні О – ОГЛЯД ДИХАЛЬНИХ шляхів Л – ЛЕГЕНІ Е – ЕФЕКТИВНІСТЬ дихання С – СЕРЦЕ (пульс на магістральних судинах) О – ОГЛЯД ВСЬОГО ТІЛА з голови до ніг + оцінка свідомості + Обігрів
Оцінка свідомості за шкалою AVPU	A – ALERT – повністю у свідомості V – VOICE – реагує на голос P – PAIN – реагує на біль U – UNRESPONSIVE – Не реагує тобто повністю без свідомості

4.2. Теоретичні питання до заняття

1. Причини та ознаки поранень м'яких тканин.
2. Причини та ознаки проникаючих і непроникаючих поранень черепа.
3. Причини та ознаки проникаючих і непроникаючих ран грудної клітки.
4. Особливості бойових поранень.
5. Протекція ран накладанням пов'язок.
6. Поранення грудної клітини.
7. Накладання пов'язок при наявності стороннього тіла в рані.
8. Причини та ознаки черепно-лицьових травм.
9. Причини та ознаки синдрому тривалого стиснення
10. Домедична допомога при синдромі тривалого стиснення.

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Кожний студент повинен володіти наступними навичками, згідно питань, які розглядались на даному практичному занятті:

1. Оцінювати реакцію постраждалого на подразники.
2. Демонструвати спосіб перевертання постраждалого в бокове стабільне положення (розміщення постраждалого).
3. Перевіряти наявність дихання у постраждалого.
4. Демонструвати техніку відкриття дихальних шляхів постраждалого.
5. Проводити легеневу та кардіореанімацію на фантомі
6. Накладати джгут.
7. Накладати здавлюючі та гемостатичні пов'язки.

Література

1. Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
2. Домедична допомога (алгоритми, маніпуляції): Методичний посібник/ В.О.Крилюк та ін. – К.: НВП «Інтерсервіс», 2014. – 84 с.
3. Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
4. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкий Л.П. Медицина катастроф/Навчальний посібник. Київ: Курс, 1999.-стор. 196-315.
5. Організація медичного забезпечення військ. Підручник для студентів вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації /За редакцією професора Паська В.В.-К.: «МП Леся»,2005.-стор.128-131.
6. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – стор.166-171.
7. Медицина катастроф: виробниче видання/І.В.Кочін, Г.О.Черняков, П.І.Сидоренко,; За ред. І.В.Кочіна – К:Здоров'я, 2008 – с.435-444
8. Медицина катастроф/За редакцією Кочіна І.В.-К.: «Здоров'я», 2001,-с.114-116.
9. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»
на методичній нараді
кафедри гігієни харчування
Зав. кафедри,
доцент _____ Н.В. Велика
«___» _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Домедична допомога при пораненнях, переломах, вивихах, розтягах. Заняття 10.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент   Т.М.Білко
                  - асистент   В.Д.Алексійчук
                  - асистент   Л.Б.Єльцова
                  - асистент   С.В.Білоус

Заняття 10

Домедична допомога при пораненнях, переломах, вивихах, розтягах.

1. Актуальність теми:

Своєчасне та правильне надання домедичної допомоги, іммобілізація та евакуація при переломах, ампутаціях, а також при вивихах, розтягах, забоях є запорукою збереження життя постраждалих, а в подальшому сприяє якнайшвидшій реабілітації та відновленню їх працездатності.

Якість надання домедичної допомоги залежить від умов обстановки, що склалася внаслідок надзвичайної ситуації, кваліфікації осіб, які її надають, забезпечення індивідуальними та табельними медичними засобами для проведення необхідних медичних заходів, кількості постраждалих, які потребують допомоги, та тяжкості їх ураження.

2. Конкретні цілі:

Поглибити та закріпити знання, практичні навички та вміння студентів щодо надання домедичної допомоги постраждалим при екстремальних ситуаціях при переломах, ампутаціях, а також при вивихах, розтягах, забоях.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія людини	Аналізувати інформацію про топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
Медична і біологічна фізика	Володіти знаннями про фізичні основи та біофізичні механізми дії зовнішніх факторів на системи організму людини. Пояснювати фізичні основи діагностичних і фізіотерапевтичних (лікувальних) методів, що застосовуються у медичній апаратурі. Трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, що лежать в основі життєдіяльності людини.
Медична хімія	Ідентифікувати типи хімічної рівноваги для формування цілісного фізико-хімічного підходу до вивчення процесів життєдіяльності організму. Застосовувати хімічні методи кількісного та якісного аналізу. Класифікувати хімічні властивості та перетворення біонеорганічних речовин в процесі життєдіяльності організму.
Фізіологія	Аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі

4. Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
Домедична допомога	Невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини: <ul style="list-style-type: none"> - дотримання чіткого певного порядку огляду постраждалого та оцінка навколишнього оточення місця події; - припинення дії травмуючих чинників, які викликали екстремальну ситуацію; - максимально швидке, обережне видалення постраждалого (при необхідності) з несприятливих умов місця події; - надання домедичної допомоги; - евакуація постраждалого транспортом екстренної (швидкої) медичної допомоги; - евакуація постраждалого під час бойових дій шляхом переміщення в жовту та зелену зони.
Алгоритм огляду пораненого САВС	С - критична кровотеча (Critical bleeding) А – прохідність дихальних шляхів (Airway) В – дихання (Breathing) С – кровообіг (Circulation)

Переломи (fracturae)	це часткове або повне пошкодження цілісності кісток. Їх поділяють на травматичні і патологічні.
Абсолютні ознаки переломів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вкорочення кінцівки, яке настає внаслідок зміщення уламків кістки по довжині. 2. Деформація в місці травми - виникає при зміщенні кісткових уламків, наявності гематоми і набряку тканин. 3. Поява патологічної рухливості в місці травми. Виявляють цю ознаку, притримуючи однією рукою центр кінцівки, а іншою обережно її піднімають за периферичну частину, встановлюючи наявність рухів поза суглобом. 4. Кістковий хрускіт (крепітація), що виявляється при обмацуванні місця пошкодження або при перекладанні кінцівки. Виникає від тертя кісткових уламків. 5. Посилення болю в місці травми при навантаженні по осі кістки. Наприклад, при переломі стегна при легкому постукуванні по п'ятці біль посилюється в місці пошкодження стегнової кістки.
Травматична ампутація	відсікання, відторгнення частини або всієї кінцівки (або іншої частини тіла) в результаті механічної дії.
Протишокове положення	<ol style="list-style-type: none"> 1. надати горизонтальне положення 2. покласти під голову та під ноги валики із одягу (щоб ступні ніг були на рівні підборіддя) 3. вкрити постраждалого термopокривалом/ковдрою

4.2. Теоретичні питання до заняття

1. Поняття переломи кісток.
2. Класифікації переломів.
3. Відносні та абсолютні ознаки переломів.
4. Переломи кісток черепа.
5. Домедична допомога при переломах кісток черепа.
6. Переломи кісток щелеп.
7. Домедична допомога при переломах кісток щелеп.
8. Переломи хребта.
9. Домедична допомога при переломах хребта.
10. Особливості фіксації шиї.
11. Переломи кісток тазу, іммобілізація
12. Переломи кісток верхніх та нижніх кінцівок.
13. Домедична допомога при переломах кінцівок.
14. Принципи іммобілізації.
15. Табельні та підручні засоби іммобілізації кінцівок.
16. Травматичні ампутації.
17. Іммобілізація при травматичних ампутаціях.
18. Домедична допомога при травматичних ампутаціях.
19. Поняття про забій, розтяг, вивих.

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Кожний студент повинен володіти наступними навичками, згідно питань, які розглядалися на даному практичному занятті:

1. Оцінювати наявність переломів.
2. Проводити іммобілізацію.
3. Накладати іммобілізаційні пов'язки.
4. Розміщувати постраждалого в протишокове положення.
5. Накладати стерильні пов'язки.
6. Накладати джгути.

Література

1. Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
2. Домедична допомога (алгоритми, маніпуляції): Методичний посібник/ В.О.Крилюк та ін. – К.: НВП «Інтерсервіс», 2014. – 84 с.
3. Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
4. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкий Л.П. Медицина катастроф/Навчальний посібник. Київ: Курс, 1999.-стор. 196-315.
5. Організація медичного забезпечення військ. Підручник для студентів вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації /За редакцією професора Паська В.В.-К.: «МП Леся»,2005.-стор.128-131.
6. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – стор.166-171.
7. Медицина катастроф: виробниче видання/І.В.Кочін, Г.О.Черняков, П.І.Сидоренко,: За ред.. І.В.Кочіна – К:Здоров'я, 2008 – с.435-444
8. Медицина катастроф/За редакцією Кочіна І.В.-К.: «Здоров'я», 2001,-с.114-116.
9. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»
на методичній нараді
кафедри гігієни харчування
Зав. кафедри,
доцент _____ Н.В. Велика
«___» _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Домедична допомога при термічних та хімічних ураженнях. Заняття 11.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент   Т.М.Білко
                  - професор   С.Т.Омельчук

Заняття 11

«Домедична допомога при термічних та хімічних ураженнях».

1. Актуальність теми:

Своєчасне та правильне надання домедичної допомоги та своєчасної евакуації при високо- та низькотемпературних ураженнях, термічних та хімічних опіках є запорукою збереження життя постраждалих, а в подальшому сприяє якнайшвидшій реабілітації та відновленню їх працездатності.

Якість надання домедичної допомоги залежить від умов обстановки, що склалася внаслідок надзвичайної ситуації, кваліфікації осіб, які її надають, забезпечення індивідуальними та табельними медичними засобами для проведення необхідних медичних заходів, кількості постраждалих, які потребують допомоги, та тяжкості їх ураження.

2. Конкретні цілі:

Поглибити та закріпити знання, практичні навички та вміння студентів щодо надання домедичної допомоги постраждалим при дії високих та низьких температур, особливо при термічних та хімічних опіках.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія людини	Аналізувати інформацію про топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
Медична і біологічна фізика	Володіти знаннями про фізичні основи та біофізичні механізми дії зовнішніх факторів на системи організму людини. Пояснювати фізичні основи діагностичних і фізіотерапевтичних (лікувальних) методів, що застосовуються у медичній апаратурі. Трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, що лежать в основі життєдіяльності людини.
Медична хімія	Ідентифікувати типи хімічної рівноваги для формування цілісного фізико-хімічного підходу до вивчення процесів життєдіяльності організму. Застосовувати хімічні методи кількісного та якісного аналізу. Класифікувати хімічні властивості та перетворення біонеорганічних речовин в процесі життєдіяльності організму.
Фізіологія	Аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі

4. Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
Домедична допомога	Невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини: - дотримання чіткого певного порядку огляду постраждалого та оцінка навколишнього оточення місця події; - припинення дії травмуючих чинників, які викликали екстремальну ситуацію; - максимально швидко, обережне видалення постраждалого (при необхідності) з несприятливих умов місця події; - надання домедичної допомоги; - евакуація постраждалого транспортом екстреної (швидкої) медичної допомоги; - евакуація постраждалого під час бойових дій шляхом переміщення в жовту та зелену зони.
Опік (combustio)	пошкодження шкіри, слизових оболонок, часто з підлеглими тканинами, внаслідок дії високої температури (термічний опік), хімічних агресивних речовин (хімічний), електричного струму (електричний), радіації (променевої) та інших чинників.
Гіпертермія	це патологічний стан організму, що виникає внаслідок порушення терморегуляції та/або дії зовнішнього тепла.
Вогнесуміші	Сучасні вогнесуміші поділяють на чотири основні групи:

	металізовані суміші (пірогелі); напалм; термітні запальні вогнесуміші; самозаймісті вогнесуміші (різновиди звичайного і пластифікованого фосфору).
Низькотемпературні ураження (Гіпотермія)	Функціональні та морфологічні зміни в тканинах організму, внаслідок дії низьких температур, отримали назву <i>відмороження (місцеве) або переохолодження (замерзання) (всього організму)</i> .

4.2. Теоретичні питання до заняття

1. Поняття про опіки.
2. Класифікація опіків за глибиною ураження згідно Наказу МОЗ України № 838
3. Характеристика ознак ступенів ураження тканин при термічних опіках
4. Визначення величини обпеченої поверхні за допомогою «правила дев'ятки».
5. Ознаки та стадії опікової хвороби.
6. Характеристика опікового шоку.
7. Особливості допомоги при опіках очей.
8. Домедична допомога при опіках.
9. Особливості гіпертермії, види.
10. Домедична допомога при перегріванні.
11. Характеристика ознак ступенів ураження тканин при хімічних опіках (луги, кислоти)
12. Особливості ураження сполуками фосфору (білий фосфор, фосфор в складі вогнесумішей).
13. Домедична допомога при хімічних опіках.
14. Характеристика та призначення ППП-11.
15. Особливості гіпотермії, види.
16. Фази переохолодження.
17. Домедична допомога при переохолодженні.
18. «Траншейна стопа»

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Кожний студент повинен володіти наступними навичками, згідно питань, які розглядалися на даному практичному занятті:

1. Оволодіти методикою застосування ППП-11.
2. Проводити іммобілізацію.
3. Розміщувати постраждалого в протишокове положення.
4. Накладати стерильні пов'язки.

Література

1. Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
2. Домедична допомога (алгоритми, маніпуляції): Методичний посібник/ В.О.Крилюк та ін. – К.: НВП «Інтерсервіс», 2014. – 84 с.
3. Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
4. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкий Л.П. Медицина катастроф/Навчальний посібник. Київ: Курс, 1999.-стор. 196-315.
5. Організація медичного забезпечення військ. Підручник для студентів вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації /За редакцією професора Паська В.В.-К.: «МП Леся»,2005.-стор.128-131.
6. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – стор.166-171.
7. Медицина катастроф: виробниче видання/І.В.Кочін, Г.О.Черняков, П.І.Сидоренко,,: За ред. І.В.Кочіна – К:Здоров'я, 2008 – с.435-444
8. Медицина катастроф/За редакцією Кочіна І.В.-К.: «Здоров'я», 2001,-с.114-116.
9. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»
на методичній нараді
кафедри гігієни харчування
Зав. кафедри,
доцент _____ Н.В. Велика
«___» _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Медичне сортування при виникненні масових санітарних втрат. Заняття 12.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент

Т.М.Білко

Заняття 12

«Медичне сортування при виникненні масових санітарних втрат»

1. Актуальність теми:

Важливою складовою успішного вирішення проблем щодо медичного забезпечення ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій є медичне сортування постраждалих при надзвичайних ситуаціях. Медичне сортування набуває особливого значення при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, пов'язаних з появою протягом короткого періоду великої кількості постраждалих, більшість з яких потребують термінової медичної допомоги та евакуації із зони надзвичайної ситуації.

2. Конкретні цілі:

Поглиблення і закріплення практичних навичок та вмінь студентів з питань опанування організаційних основ медичного сортування при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій визначають мету і актуальність вивчення даної теми студентами.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія людини	Аналізувати інформацію про топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
Медична і біологічна фізика	Володіти знаннями про фізичні основи та біофізичні механізми дії зовнішніх факторів на системи організму людини. Пояснювати фізичні основи діагностичних і фізіотерапевтичних (лікувальних) методів, що застосовуються у медичній апаратурі. Трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, що лежать в основі життєдіяльності людини.
Медична хімія	Ідентифікувати типи хімічної рівноваги для формування цілісного фізико-хімічного підходу до вивчення процесів життєдіяльності організму. Застосовувати хімічні методи кількісного та якісного аналізу. Класифікувати хімічні властивості та перетворення біонеорганічних речовин в процесі життєдіяльності організму.
Фізіологія	Аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі

4. Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
Медичне сортування	це розподіл постраждалих на категорії за ознаками потреби в однорідних лікувально-профілактичних та евакуаційних заходах. Зміст цих заходів визначається у відповідності з медичними показаннями, обсягом наданої медичної допомоги на кожному етапі медичної евакуації та прийнятим порядком евакуації.
Сортувальні категорії	розподіл постраждалих за станом здоров'я та потребою в однорідних лікувальних та евакуаційних заходах відповідно до медичних показань.
Картка медичного сортування	облікова форма медичної документації № 109-2/о є медичним обліковим документом, призначеним для збору інформації про постраждалих унаслідок надзвичайних ситуацій при проведенні медичного сортування.
Завдання медичного сортування:	<ul style="list-style-type: none"> - визначити наявність життєвих показників стану постраждалого та характер ушкодження; - встановити (за сортувальними групами) необхідність, черговість і місце надання постраждалим догоспітальної та госпітальної медичної допомоги; - визначити порядок подальшої евакуації постраждалих (місце, черговість, вид транспорту, положення при транспортуванні).

<p>Система первинного сортування постраждалих START</p>	<p>Система первинного сортування постраждалих, що не вимагає медичної кваліфікації та устаткування. Це система «простого тріажа і швидкого надання допомоги»- Simple Triage And Rapid Treatment (вона ж START або S.T.A.R.T.), розроблена в США в 1983 для реагування на землетруси та інші природні надзвичайні ситуації. Надалі, в силу своєї простоти й ефективності, сортування постраждалих по системі START була доопрацьована і стала стандартом первинного тріажа при природних, техногенних і соціальних катаклізмах, від ураганів і штормів до аварій на транспорті і терористичних актів, який використовують екстрені служби в багатьох країнах світу.</p>
--	--

4.2. Теоретичні питання до заняття

1. Поняття «медичне сортування».
2. Мета медичного сортування.
3. Завдання медичного сортування.
4. Служби, що залучаються до ліквідації наслідків НС.
5. Критерії вступного сортування.
6. Етапи медичного сортування.
7. Сортувальні категорії медичного сортування.
8. Сортувальні категорії за системою первинного сортування постраждалих START.
9. Вимоги до розміщення сортувального майданчика.
10. Призначення та характеристика сортувального браслета.
11. Порядок застосування картки медичного сортування.
12. Вимоги до заповнення картки медичного сортування.

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Кожний студент повинен володіти наступними навичками, згідно питань, які розглядались на даному практичному занятті:

9. Класифікувати постраждалих за сортувальними категоріями та кольоровими позначеннями (приклади наводить викладач).
10. Співставляти сортувальні браслети з категоріями медичного сортування (приклади наводить викладач).
11. Заповнювати картку медичного сортування.

Література

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.
2. Закон України від 05.07.2012 р. № 5081-VI «Про екстрену медичну допомогу».
3. Наказ МОЗ України від 18.05.2012 р. № 366 «про затвердження Загальних вимог щодо проведення медичного сортування постраждалих і хворих та форм медичної документації»
4. World Medical Association Statement on Medical Ethics in the Event of Disasters. Adopted by the 46th WMA General Assembly Stockholm, Sweden, September 1994 and Revised by the WMA General Assembly, Pilanesberg, South Africa, October 2006
5. Malik ZU, Pervez M, Safdar A, Masood T, Tariq M: Triage and management of mass casualties in a train accident. J Coll Physicians Surg Pak 2004
6. Domres B, Koch M, Manger A, Becker H: Ethics and triage. Prehospital Disaster Medicine, 16(1):2001
7. Garner A, Lee A, Harrison K, Schultz CH: Comparative analysis of multiple-casualty incident triage algorithms. Ann Emerg Med 2001
8. Dubouloz M., de Boer J: Handbook of Disaster Medicine: emergency medicine in mass casualty situations, International Society of Disaster Medicine, VSP, 2000
9. NATO Standardization Agreement 2879: *Principles of Medical Policy in the Management of a Mass Casualty Situation*

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»

на методичній нараді

кафедри гігієни харчування

Зав. кафедри,

доцент _____ Н.В. Велика

«__» _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Лікувально-евакуаційне забезпечення, етапи медичної евакуації. Заняття 13.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент
- професор

Т.М.Білко
С.Т.Омельчук

Заняття 13

«Лікувально-евакуаційне забезпечення, етапи медичної евакуації.»

1. Актуальність теми:

Лікувально-евакуаційне забезпечення (ЛЕЗ) в системі Державної служби надзвичайних ситуацій (ДСНС) та Державної служби медицини катастроф (ДСМК) – це система заходів з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного, техногенного, соціально-політичного та військового характеру у здійсненні лікувально-евакуаційного забезпечення постраждалим в залежності від масштабності та виду ураження, стану здоров'я та тяжкості ураження.

2. Конкретні цілі:

Поглиблення і закріплення практичних навичок та вмінь студентів з питань опанування організаційних основ лікувально-евакуаційного забезпечення при наданні домедичної та медичної допомоги постраждалим визначають мету і актуальність вивчення даної теми студентами.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія людини	Аналізувати інформацію про топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
Медична і біологічна фізика	Володіти знаннями про фізичні основи та біофізичні механізми дії зовнішніх факторів на системи організму людини. Пояснювати фізичні основи діагностичних і фізіотерапевтичних (лікувальних) методів, що застосовуються у медичній апаратурі. Трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, що лежать в основі життєдіяльності людини.
Медична хімія	Ідентифікувати типи хімічної рівноваги для формування цілісного фізико-хімічного підходу до вивчення процесів життєдіяльності організму. Застосовувати хімічні методи кількісного та якісного аналізу. Класифікувати хімічні властивості та перетворення біонеорганічних речовин в процесі життєдіяльності організму.
Фізіологія	Аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі

4.Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
Загальна та часткова евакуація	Види евакуації в залежності від обставин, що сталися при НС
Евакуація населення	проводиться способом, який передбачає вивезення основної частини населення із зон НС техногенного та природного походження усіма видами наявного транспорту, а у випадках його відсутності чи недостатності, а також у випадку руйнування транспортних шляхів – організоване виведення населення пішим ходом за заздалегідь розробленими маршрутами.
Лікувально – евакуаційне забезпечення (ЛЕЗ) в системі ДСМК	це система заходів з надання медичної допомоги постраждалим, їх евакуації та лікування. Воно є вирішальним заходом при ліквідації медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій та важливою складовою частиною медичного забезпечення населення за умов надзвичайних ситуацій.
Етап медичної евакуації	це сили і засоби державної служби медицини катастроф, що розгорнуті на шляхах медичної евакуації для прийому, медичного сортування, надання медичної допомоги, лікування і підготовки до подальшої евакуації постраждалих.
Своєчасність, наступність та послідовність	Основні вимоги при здійсненні етапу медичної евакуації
Перший етап медичної евакуації	призначений для надання домедичної, першої медичної допомоги, долікарської медичної допомоги і першої лікарської допомоги та

(догоспітальний)	підготовки постраждалих, при потребі, для подальшої евакуації.
Другий етап медичної евакуації (госпітальний)	призначений для надання кваліфікованої і спеціалізованої медичної допомоги.
Перетягування, перенесення, транспортування	Методи евакуації постраждалих

4.2. Теоретичні питання до заняття

1. Поняття про евакуацію.
2. Види евакуації.
3. Основи медичної евакуації
4. Основні вимоги при здійсненні етапу медичної евакуації
5. Етапи медичної евакуації.
6. Особливості евакуації в зоні бойових дій
7. Особливості евакуації за стандартами НАТО
8. Дев'ять пунктів НАТО (NATO 9 Line) в системі запиту про евакуацію.
9. Порядок проведення евакуації.
10. Засоби для проведення евакуації.
11. Вимоги до розміщення постраждалих на засобах для проведення евакуації.
12. Імпровізовані засоби для проведення евакуації.

4.3. Практичні завдання (задачі), які виконуються на занятті

Кожний студент повинен володіти наступними навичками, згідно питань, які розглядалися на даному практичному занятті:

12. Оволодіти методикою перетягування постраждалого.
13. Оволодіти методикою перенесення постраждалого.
14. Оволодіти методикою розміщення постраждалого на носилках та дошках.

Література

1. Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
2. Домедична допомога (алгоритми, маніпуляції): Методичний посібник/ В.О.Крилюк та ін. – К.: НВП «Інтерсервіс», 2014. – 84 с.
3. Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
4. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкий Л.П. Медицина катастроф/Навчальний посібник. Київ: Курс, 1999.-стор. 196-315.
5. Організація медичного забезпечення військ. Підручник для студентів вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації /За редакцією професора Паська В.В.-К.: «МП Леся»,2005.-стор.128-131.
6. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – стор.166-171.
7. Медицина катастроф: виробниче видання/І.В.Кочін, Г.О.Черняков, П.І.Сидоренко,; За ред. І.В.Кочіна – К:Здоров'я, 2008 – с.435-444
8. Медицина катастроф/За редакцією Кочіна І.В.-К.: «Здоров'я», 2001,-с.114-116.
9. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

«Затверджено»

на методичній нараді
кафедри гігієни харчування
Зав. кафедри,

доцент _____ Н.В. Велика
« ___ » _____ 2016 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Модуль	1
Змістовний модуль	1
Тема заняття (2 години)	Поведінка людей у екстремальних ситуаціях. Бойовий стрес, ознаки, прфілактика, домедична допомога. Заняття 14.
Курс	2-й
Факультет	Медичний № 3, 4, ФПЛЗСУ

Укладачі: - доцент

Т.М.Білко

Заняття 14

«Поведінка людей у екстремальних ситуаціях.

Бойовий стрес, ознаки, профілактика, домедична допомога».

1. Актуальність теми:

Кожна екстремальна ситуація, в яку потрапляє людина, під час природних, техногенних, соціально-політичних та військових надзвичайних ситуацій, викликає у неї нервову напругу, зміни поведінки та обумовлює порушення здоров'я у вигляді короткотривалих та довготривалих стресових реакцій. Своєчасна домедична, психологічна та, на подальших етапах, медична це запорука подолання наслідків цих стресових реакцій. Але, особливого значення, на сучасному етапі, набуває допомога при бойовій втомі та бойовому стресі під час військових дій. В таких умовах, своєчасність комплексної допомоги постраждалим вирішить питання не тільки реабілітації, але і їх соціально-психологічної адаптації в умовах мирного життя, профілактика так званого «Авганського синдрому».

2. Конкретні цілі:

Поглибити та закріпити знання, практичні навички та вміння студентів щодо надання домедичної допомоги постраждалим під час надзвичайних ситуацій при виникненні розладів поведінки, бойового стресу, гострої реакції на стрес та стресових розладів.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Анатомія людини	Аналізувати інформацію про топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
Медична і біологічна фізика	Володіти знаннями про фізичні основи та біофізичні механізми дії зовнішніх факторів на системи організму людини. Пояснювати фізичні основи діагностичних і фізіотерапевтичних (лікувальних) методів, що застосовуються у медичній апаратурі. Трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, що лежать в основі життєдіяльності людини.
Медична хімія	Ідентифікувати типи хімічної рівноваги для формування цілісного фізико-хімічного підходу до вивчення процесів життєдіяльності організму. Застосовувати хімічні методи кількісного та якісного аналізу. Класифікувати хімічні властивості та перетворення біонеорганічних речовин в процесі життєдіяльності організму.
Фізіологія	Аналізувати стан здоров'я людини за різних умов на підставі

4. Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент на занятті:

Терміни, параметри, характеристики	Визначення
Стрес	Види стресу: - психологічний, - інформаційний, - травматичний, - бойовий.
Фази стресу	1. Реакція тривоги (активність, викид кортизону). 2. Резистентність – спроба організму повернутися до нормального стану. 3. Фаза виснаження – якщо відновлення не відбувається, тоді стресова реакція у постраждалого набуває тривалого перебігу.
Бойовий стрес	процес мобілізації усіх наявних можливостей організму, імунної, захисної, нервової, психічної систем для подолання небезпечної ситуації для життя.
Травмуючі чинники	- загроза для життя, страх смерті, поранення, біль, інвалідність; - полон, тортури; - поранення або загибель товаришів; - необхідність вбивати людину, навіть ворога; - вплив специфічних факторів бойової ситуації (дефіцит часу, прискорення темпів дій, раптовість, невизначеність, новизна); - екстремальні ситуації (відсутність повноцінного сну, особливості питного та харчового режиму, дефіцит продуктів, - погодні умови (перепад температур), відсутність належної особистої гігієни тощо;

	- сексуальні проблеми (гіпо- та гіперсексуальні ознаки).
Види бойової втоми	легка та важка
Критерії бойового стресу легкого ступеня	Фізичні прояви Емоційні прояви
Критерії бойового стресу важкого ступеня	Фізичні прояви Емоційні прояви
Перебіг стресових реакцій	1. Гостра стресова реакція (перші 3 дні) 2. Гострий стресовий розлад (перші 4 тижні) 3. Посттравматичні стресові розлади (ПТСР) (після 4 тижнів).
Гостра стресова реакція	1. Психічний шок. 2. Ступор (заціпеніння). 3. Рухове збудження. 4. Лють, агресія. 5. Плач. 6. Істерика. 7. Панічна атака (страх). 8. Нервово тремтіння. 9. Апатія (безпорадність)
Гострий стресовий розлад (ГСР)	Період (близько 1 місяця) нав'язливих спогадів і кошмарних сновидінь, розладів сну, отчужденності, уникнення і тривоги, що виникли після травматичної події.
Симптоматичні прояви ГСР	1. Марення 2. Галюцинації
Посттравматичні стресові розлади (ПТСР)	- гострий – симптоми зберігаються менше трьох місяців; - хронічний – симптоми зберігаються три місяці і більше; - відстрочений – симптоми виникають не менше, ніж через шість місяців закінчення дії стресора.
«Флешбек»	яскраві реалістичні образи травматичної або військової події, в якій постраждалий нібито опиняється знову
Перша допомога при бойовому стресі	Складається з семи кроків і організовується на трьох рівнях. «Правило семи С» Безперервна допомога (Continuous Aid) Перевірка (Check) - <i>Оцінювання: спостерігайте і слухайте</i> Координація (Coordination) - <i>Отримання допомоги, при необхідності перенаправлення</i> Первинна допомога (Primary Aid) Укриття (Cover) - <i>Якомога швидше забезпечення безпеки</i> Заспокоєння (Calm) - <i>Розслаблення, заспокоєння, перефокусування</i> Вторинна допомога (Secondary Aid) Зв'язок (Connect) – <i>Отримання допомоги від інших</i> Компетентність (Competence) – <i>Відновлення ефективності</i> Впевненість (Confidence) – <i>Відновлення самоповаги і надії</i>

4.2. Теоретичні питання до заняття

- Особливості екстремальної поведінки в екстремальних ситуаціях: - стрес, його види та стадії розвитку;
- Принципи надання допомоги постраждалим при розладах поведінки внаслідок дії екстремальної ситуації
- Поняття «бойовий стрес».
- Бойова втома, її види.
- Показники для оцінки розвитку бойового стресу.
- Основні принципи роботи з бойовим стресом.
- Критерії (ознаки) бойового стресу легкого ступеню.
- Надання домедичної допомоги при бойовому стресі легкого ступеню.
- Критерії (ознаки) бойового стресу важкого ступеню.
- Надання домедичної допомоги при бойовому стресі важкого ступеню.
- Класифікація перебігу стресових реакцій на бойовий стрес за часом виникнення їх проявів.
- Профілактика бойової втоми та бойового стресу.

Література

1. Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
2. Домедична допомога (алгоритми, маніпуляції): Методичний посібник/ В.О.Крилюк та ін. – К.: НВП «Інтерсервіс», 2014. – 84 с.
3. Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Стандарт підготовки. Міністерство оборони України. К. 2015.
4. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкий Л.П. Медицина катастроф/Навчальний посібник. Київ: Курс, 1999.-стор. 196-315.
5. Військово-медична підготовка/Під редакцією Бадюка М.І.-К.: «МП Леся», 2007,-с.118-121.
6. Організація медичного забезпечення військ. Підручник для студентів вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації /За редакцією професора Паська В.В.-К.: «МП Леся»,2005.-стор.128-131.
7. Воробйов О.О., Кардаш В.Е. Медицина катастроф /Навчальний посібник.-Чернівці.-2001.-стор.124-125.
8. Медицина катастроф /Учебное пособие/ Под редакцией профессора Рябочкина В.М., профессора Назаренко Г.М.-М.: «ИНИ Лтд», 1996.-стор.105-207.
9. Медицина надзвичайних ситуацій: підруч. для студ. вищ. мед. навч. заклад. / Чаплик В.В., Олійник П.В., Омельчук С.Т. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – стор.166-171.
10. Медицина катастроф: виробниче видання/І.В.Кочін, Г.О.Черняков, П.І.Сидоренко,; За ред.. І.В.Кочіна – К:Здоров'я, 2008 – с.435-444